

Eesti NSV Kõrgema ja Hesk-erihariduse
Ministeerium
Teaduslik-metoodiline Kabinet

Lao- ja
transpordi-ekspeditsiooni
operatsioonid

Tallinn 1970

~~228686~~

~~TGT 9.8~~
~~R141~~

A-31025

EESTI NSV KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE
MINISTEERIUM
TEADUSLIK-METOODILINE KABINET

LAO- JA TRANSPORDI-EKSPEDITSIONI
OPERATSIOONID

Koostanud J.Rand

Tallinn
1970

679.83

СКЛАДСКИЕ И ТРАНСПОРТНО-ЭСПЕДИЦИОННЫЕ ОПЕРАЦИИ
НА ЭСТОНСКОМ ЯЗЫКЕ

Составитель Я.Ранд

Министерство высшего и среднего специального
образования ЭССР

Научно-методический кабинет

Таллин, ул. Валли 4

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Toimetaja A. Mattisen

Trükkimisele antud 4. VIII 70. Paber 60x84/16
Trükipg. 4,5. Tingpg. 4,2. Arvestuspg. 3,45.
Tiraaž 525. MB-05927. Tell.nr.349
TPI rotaprint, Tallinn, Koskla 2/9

Hind 13 kop.

N. V. Oogell nim.
Tartu Linna
Keskraamatukogu

E e s s ö n a

Käesolev konspekt on mõeldud kaubandustehnikumi kaubatundmise eriala statsionaarsetele ja mittestatsionaarsetele õpilastele ning kvalifikatsiooni tõstmise kursustest osavõtjatele.

Konspekt on koostatud vastavalt kaubandustehnikumi kaubanduse organiseerimise ja tehnika õppeprogrammi mahule ja nõuetele.

Koostaja

I LAOPERATSIOONID

Laotööde organiseerimise aluseks on mitmesugused riiklikud ja ametkondlikud normatiivsed aktid, nagu põhimäärused, instruksioonid jt.

Laotööde organiseerimine peab kindlustama laotöötajate kõrge tööviljakuse. Selle tähtsamaks eeltingimuseks on laoperatsioonide ratsionaalsus, plaanipärasus ja rütmilisus.

Laoperatsioonide ratsionaalsus, plaanipärane ajaline jaotamine (päeva, nädala, kuu, kvartali plaan), kaupade vastuvõtu ja väljastamise rütmilisus kindlustavad ladude plaanipärase töö, materaal-tehnilise baasi ja tööjõu parema kasutamise ning tingimused eesrindlike töömeetodite rakendamiseks. Seoses sellega on suur tähtsus laotööde operatiivsel plaanimisel.

Ladude töö peab toimuma plaan-graafikute alusel (kuu, nädala, päeva), mis määravad ära tööjõu paigutuse, laoperatsioonide ajalise järjekorra, ladude pinna, seadmete ja mehhanismide kasutamise.

1. Kaupade koguseline vastuvõtmine

Kaubasaaja on kohustatud kauba koguseliselt vastu võtma täpses vastavuses riiklike standardite, tehniliste tingimuste, hanke põhi- ja eritingimuste, muude kohustuslike eeskirjade ja lepinguga.

Veoste vastuvõtmisel transpordiorganisatsioonidelt on kaubasaaja kohustatud vastavalt transpordil kehtivatele veoeskirjadele kontrollima veose säilumist vedamisel. Eriti on ta kohustatud:

a) vastavatel juhtudel kontrollima transpordivahenditel või konteineritel kauba saatja või lähtepunkti plommide olemasolu, plommide korrasolekut ning nendel olevaid jäljendeid, transpordivahendi seisukorda, veose kaitsemarkeeringu olemasolu, samuti taara korrasolekut;

b) kontrollima veose nimetuse ning veosel leiduva transpordimarkeeringu vastavust transpordidokumendis näidatud and-

metelete ning nõudma transpordiorganisatsioonilt veose väljaandmist kohtade arvu või kaalu järgi kõikidel juhtudel, kui selline kohustus on transpordiorganisatsioonidele pandud transpordil kehtivate eeskirjadega.

Juhul, kui veos antakse välja ilma kohtade arvu või kaalu kontrollimata, on kauba saaja kohustatud veoste väljaandmise vormistamise eeskirjadega kehtestatud korras nõudma transpordiorganisatsioonidelt, et transpordidokumendil tehtaks selle kohta vastav märkus.

Kõikidel juhtudel, mil veose transpordiorganisatsioonidelt vastuvõtmisel tuvastatakse veose vigastamine või riknemine, veose nimetuse ja kaalu või kohtade arvu mittevastavus transpordidokumendis näidatud andmete, samuti kõigil teistel juhtudel, mil see on ette nähtud transpordil kehtivate eeskirjadega, on veose saaja kohustatud nõudma transpordiorganisatsioonilt kommertsakti koostamist.

Transpordiorganisatsiooni poolt kommertsakti koostamisest ebaõige keeldumise korral on saaja kohustatud esitama kaebuse sellele keeldumisele.

Ilma taarata ning lahtises taaras hangitava kauba vastuvõtmine, samuti taaras hangitava kauba brutokaalu ja kohtade arvu järgi vastuvõtmine toimub:

- a) saaja laos - kui kaup toodi kohale hankija poolt;
- b) hankija laos - kui kaup veetakse välja ostja poolt;
- c) plommitud transpordivahendite avamise või plommimata transpordivahendite tühjakslaadimise kohas või transpordiorganisatsiooni laos - kui kaup transporditi ning anti välja transpordiorganisatsiooni poolt.

Kui hankija toimetab taarastatud kauba saaja lattu, võib saaja peale brutokaalu ja kohtade arvu kontrollimist nõuda ka taara avamist ja iga koha sees olevate kaubaühikute netokaalu ning arvu kontrollimist.

Korrasolevas taaras saabunud kaup võetakse netokaalu ja iga koha sees asuvate kaubaühikute arvu järgi vastu üldreeglina lõpliku saaja laos.

Kui kaup saabub vigastatud taaras, võtavad saajad kauba netokaalu ning igas taarakohas asuvate kaubaühikute arvu

järgi vastu seal, kus toimub kauba vastuvõtmine brutokaalu ja kohtade arvu järgi.

Kaubad võetakse vastu järgmiste tähtaegade jooksul:

a) ilma taarata, lahtises ning vigastatud taaras saabunud kaup - hankijalt või transpordiorganisatsiooni laost saamise momendil või plommitud transpordivahendite avamise ja plommimata transpordivahendite tühjakslaadimise momendil, kuid hiljemalt nende tühjakslaadimiseks ettenähtud tähtaegade jooksul;

b) korrasolevas taaras saabunud toodang:

- brutokaalu ja kohtade arvu järgi transpordivahendite tühjakslaadimiseks ettenähtud tähtaegade jooksul;

- netokaalu ja iga kaubakoha sees asuvate kaubaühikute arvu järgi - üheaegselt taara avamisega, kuid hiljemalt 10 päeva jooksul, kiirestiriknevate kaupade puhul aga hiljemalt 24 tunni jooksul, arvates kauba saamise momendist - kui hankija veab kauba kohale või kui ostja veab kauba ise hankija laost välja, kõigil ülejäänud juhtudel - transpordiorganisatsiooni laost veose väljaandmise momendist.

Kauba vastuvõtt loetakse õigeaegseks, kui kauba koguse kontrollimine on lõpetatud ettenähtud tähtaegade jooksul.

Kaup võetakse koguliselt vastu transpordi- ja saatja saatedokumentide alusel. Kui need dokumendid või mõningad nendest puuduvad, ei jäeta kaupa vastu võtmata. Sel juhul koostatakse kauba faktilise olemasolu kohta akt ning näidatakse selles ära puuduvad dokumendid.

Saabunud kauba vastuvõtmisel tuleb selle kogus kindlaks määrata samades mõõtühikutes, millised on näidatud saatedokumentides.

Kui kaupa pole võimalik ilma taarata üle kaaluda, tehakse netokaal kindlaks sel teel, et kauba brutokaal kontrollitakse kauba saamise momendil, taara kaal aga pärast selle vabanemist kauba alt. Kontrollimise tulemused vormistatakse aktiga. Taara kaalu vahe kohta tuleb koostada akt hiljemalt 10 päeva jooksul pärast selle vabanemist, niiske kauba all olnud taara kohta aga viivitamatult pärast taara vabanemist kauba alt, kui hanke eritingimuste või lepinguga pole ettenähtud teisi tähtaegu.

Kauba koguse valikkontrollimine ühes kauba mingi osa kontrollimise tulemuste laiendamisega kogu partiile on lubatud vaid siis, kui see on ette nähtud riiklike standardite, hanke eritingimuste ning muude kohustuslike eeskirjade või lepinguga.

Kui kauba vastuvõtmisel avastatakse puudujääk, on saaja kohustatud peatama edasise vastuvõtmise, kindlustama kauba säilumise, samuti võtma tarvitusele abinõud, et hoida ära selle segunemist teise samaliigilise kaubaga.

Kaubas avastatud puudujäägi kohta koostatakse akt, millele kirjutavad alla kaupa vastuvõtnud isikud.

Nendel juhtudel, kui kauba vastuvõtmisel tehti kindlaks üksikute kaubakohtade brutokaalu mittevastavus transpordi- või saatedokumentides või trafaretis näidatud kaalule, ei tohi saaja taarat ja pakendit avada.

Kui brutokaalu õigsuse korral kauba puudujääk tehakse kindlaks netokaalu või üksikutes kohtades asuvate kaubaühikute arvu kontrollimisel, siis on saaja kohustatud peatama ülejäänud kohtade vastuvõtmise, säilitama ning esitama esindajale, kes kutsuti edasisest vastuvõtmisest osa võtma, avatud kohtade taara ja pakendi ning kauba, mis asus nende kohtade sees.

Samaaegselt vastuvõtmise peatamisega on saaja kohustatud kauba edasisest vastuvõtmisest osavõtmiseks ja kahepoolse akti koostamiseks välja kutsuma samalinnalise saatja esindaja (tootja esindaja). Teiselinnalise saatja esindaja kutsutakse välja hanke põhimääruses ja eritingimustes ettenähtud juhtudel.

Samalinnalise saatja esindaja on kohustatud ilmuma hiljemalt järgmisel päeval pärast väljakutse saamist, kui väljakutses pole teist ilmumise aega, kiiresti rikneva kauba puhul aga 4 tunni jooksul pärast väljakutse saamist.

Teiselinnalise saatja (tootja) esindaja on kohustatud ilmuma mitte hiljem kui 3 päeva jooksul pärast väljakutse saamist, arvestamata sõiduks vajalikku aega, kui hanke põhi- või eritingimustes või lepingus pole teist tähtaega ette nähtud.

Saatja (tootja) esindajal peab olema kaasas tunnistus selle kohta, et tal on õigus saada juures kauba vastuvõtmi-
sest osa võtta.

Kui saatja (tootja) esindaja ei ilmu saaja väljakutse peale, samuti juhtudel, kui teiselinnalise saatja (tootja) esindaja väljakutsumine pole kohustuslik, võetakse kaup koguseliselt vastu ning koostatakse akt:

a) teise ettevõtte või organisatsiooni esindaja osavõtul, kelle saatis selle ettevõtte juhataja, või

b) saaja üldsuse esindaja osavõtul, kes on selleks kinnitatud sama ettevõtte ametiühingu komitee poolt, või

c) saaja poolt ühepoolset, kui saatja (tootja) andis nõusoleku ühepoolseks vastuvõtmiseks.

Saaja üldsuse esindaja või teise ettevõtte esindaja ei või antud saaja juures kauba vastuvõtmisest osa võtta rohkem kui kaks korda kuus.

Kauba koguselisest vastuvõtmisest osa võtma saadetud esindajale antakse välja vastavalt vormistatud volitus, millele kirjutab alla ettevõtte juhataja või tema asetäitja.

Volituses peab olema näidatud:

- volituse väljaandmise kuupäev ja number;
- volitatud isiku perekonna-, ees- ja isanimi, töökoht ja amet;

- millise kauba vastuvõtmisest esindaja on volitatud osa võtma.

Kui kauba vastuvõtmise ajal tehakse kindlaks puudujääk, vormistatakse kauba koguselise vastuvõtmise tulemused aktiga. Akt peab olema koostatud samal päeval, mil puudujääk avastati.

Kauba puudujäägi aktis peab olema näidatud:

a) kauba saaja nimetus ning aadress;

b) akti number ja kuupäev, kauba vastuvõtmise ning akti koostamise koht, kauba vastuvõtmise alustamise ja lõpetamise aeg; juhul kui kauba vastuvõtmine toimus kindlaksmääratud tähtaja rikkumisega - mitteõigeaegse vastuvõtmise põhjused, nende tekkimise ja kõrvaldamise aeg;

c) kauba koguselisest vastuvõtmisest ja akti koostamisest osavõtnud isikute perekonna-, ees- ja isanimi, nende

töö- ning ametikoht, dokumendi number ja kuupäev, millega esindajat on volitatud kauba vastuvõtmisest osa võtma, samuti märkus selle kohta, et neid isikuid on tutvustatud kauba koguselise vastuvõtmise eeskirjadega;

d) saatja (tootja) ning hankija nimetus ja aadress;

e) telefonogrammi või telegrammi number ja kuupäev, millega saatja (tootja) esindaja välja kutsuti;

f) arve-faktuuri või transpordisaatelehe (konossementi) number ja kuupäev;

g) kauba saatejaamast (-sadamast) või saatja laost ära- saatmise kuupäev;

h) kauba sihtjaama (-sadamasse) saabumise kuupäev, transpordiorganisatsiooni poolt veose väljaandmise aeg, vaguni, konteineri, furgoonauto ja teiste plommitud transpordivahendite avamise aeg, kauba saaja lattu toimetamise aeg;

i) kommertsakti (autotranspordiorganisatsiooni poolt väljaantud akti) number ja kuupäev, kui selline akt koostati kauba saamisel;

j) kauba hoidmise tingimused saaja laos kuni selle vastuvõtmiseni, samuti andmed selle kohta, et kauba kogus määrati kindlaks korrasolevate kaaludega;

k) taara ja pakendi seisund kauba ülevaatuse momendil, taara välise markeeringu sisu ja teised andmed, mille alusel võib teha kindlaks, kas kaup esitati kontrollimiseks saatja või tootja pakendis, samuti taara avamise kuupäev;

l) valikkontrollimiseks kauba võtmise kord koos valikkontrollimise aluste äranäitamisega;

m) kelle kaalu ja plommidega on kaup ära saadetud; plommide korrasolek, kauba üldkaal - faktiline ja dokumentide järgi; iga koha kaal, milles avastati puudujääk - faktiline ja taaral leiduva markeeringu järgi;

n) transpordi- ja saatja markeering kaubakohtadel, pakkelipikute ja üksikutel kaubakohtadel plommide olemasolu või puudumine;

o) millisel viisil määrati kindlaks puuduoleva kauba kogus, kas puuduolev kaup võis mahtuda taarakohta, vagunisse, konteinerisse jms.;

p) teised andmed, millised vastuvõtmisest osavõtnud

isikute arvates tulevad tingimata aktis ära näidata, et kinnitada puudujääki;

r) puuduoleva kauba täpne kogus ja selle väärtus;

s) arvamus puudujäägi tekkimise koha ja põhjuste kohta.

Kui kauba vastuvõtmisel avastatakse mitte ainult kauba puudujääk, vaid ka ülejääk, siis tuleb aktis näidata täpsed andmed selle ülejäägi kohta.

Aktile peavad alla kirjutama kõik kauba koguselisest vastuvõtmisest osa võtnud isikud. Isik, kes ei ole nõus akti sisuga, on kohustatud aktile alla kirjutama koos märkusega oma mittedõustumise kohta ning esitama oma arvamuse.

Kauba vastuvõtmise akt kinnitatakse kaubasaaja juhataja poolt hiljemalt järgmisel päeval pärast akti koostamist.

Juhtudel, kui vastuvõtmise tulemuste alusel selguvad kuritarvitused või kauba riisumine, on saaja juhataja kohustatud sellest viivitamatult teatama ühiskondliku korra kaitse või prokuratuuriorganitele ning saatma nendele vastavad dokumendid.

Vastuvõtuaktile, millega fikseeriti kauba ülejääk, peavad olema lisatud:

a) saatedokumentide või võrdlusnimekirja ära kirjad;

b) pakkeliplikud, mis olid pandud igasse taarakohta;

c) sihtjaama (-sadama) kviitung veose kaalu kontrollimise kohta, kui selline kontrollimine toimus;

d) plommid taarakohtadelt, milledes avastati puudujääk;

e) transpordidokument originaalis, saaja poolt transpordiorganisatsioonile selle dokumendiga seoses oleva pretensiooni esitamise juhul aga selle ära kiri;

f) dokument, mis tõendab vastuvõtmisest osa võtma saadetud esindaja volitusi;

g) dokument, mis sisaldab ülekaalumise ja ülemõõtmise andmeid, kui kauba kogus määrati kindlaks kaalumise või mõõtmise teel;

h) teised dokumendid, millest võivad selguda puudujäägi (ülejäägi) tekkimise põhjused.

Kauba puudujäägiga seoses olev pretensioon peab olema esitatud hankijale hiljemalt 10 päeva jooksul.

Kui puudujääk avastati kaubas, mis saadi tootja originaalpakendis või rikkumata taaras, tuleb pretensioon ja seda õigustavad dokumendid esitada ka tootjale. Kui tootja või tema asukoht ei ole saajale teada, esitatakse pretensioon kahes eksemplaris saatjale, kes nende saamisel on kohustatud viivitamatult saatma ühe eksemplari tootjale, informeerides sellest saajat.

Hiljemalt 10 päeva jooksul pärast pretensiooni saamist on saatja (tootja) kohustatud motiveeritud kirjaga teatama saajale selle läbivaatamise tulemustest.

Pretensiooni rahuldamisest keeldumise korral tagastatakse saajale tema poolt pretensioonile lisatud originaaldokumendid.

2. Kaupade kvaliteediline vastuvõtmine

Veoste vastuvõtmisel transpordiorganisatsioonidelt on saaja kohustatud vastavalt transpordil kehtivatele veeeskirjadele kontrollima veose säilimist vedamisel, eriti:

a) ülaltähendatud eeskirjades ettenähtud juhtudel kontrollima transpordivahenditel (vagunil, praamil, laeva trümmil, furgoonautol jms.) või konteineril saatja või lähtepunkti plommide olemasolu, plommide korrasolekut ning nendel olevaid jäljendeid, transpordivahendi seisukorda, veose kaitsemarkeeringu olemasolu ning taara korrasolekut;

b) kontrollima veose nimetuse ning veosel leiduva transpordimarkeeringu vastavust transpordidokumendis näidatud andmetele;

c) kontrollima, kas peeti kinni veeeskirjadest, mis väldivad veose kahjustamise ja rikkumise, samuti veose kohaletoimetamise tähtaegadest ning sooritama veose ülevaatuse.

Juhul kui veos saadakse transpordiorganisatsioonilt ilma veose kohtade arvu, kaalu ja seisundit kontrollimata, on saaja kohustatud veoste väljaandmise eeskirjadega kindlaksmääratud korras nõudma transpordiorganisatsioonilt, et transpordidokumendis tehtaks selle kohta vastav märkus.

Transpordiorganisatsioonidelt veose vastuvõtmisel on saaja kohustatud kõikidel juhtudel, kui see on ette nähtud

transpordil kehtivate eeskirjadega, nõudma transpordiorganisatsioonilt kommertsakti koostamist, veose autotranspordiga kohaletoimetamise korral aga kauba transpordisaatelehel märkuse tegemist või akti koostamist.

Kui transpordiorganisatsioon põhjendamatult keeldub ülaltähendatud aktide koostamisest, on saaja kohustatud kaebama selle keeldumise peale ning võtma kauba vastu ettenähtud korras.

Korrasolevas taaras saabunud kaup võetakse kvaliteedi ja kompleksuse järgi vastu üldreeglina saaja laos järgmiste tähtaegade jooksul:

a) teiselinnalise hanke korral - hiljemalt 20 päeva jooksul, kiirestiriknev kaup aga hiljemalt 24 tunni jooksul pärast kauba väljaandmist transpordiorganisatsiooni poolt või kauba saabumist saaja lattu, kui hankija tõi kauba kohale või kui ostja vedas kauba ise välja;

b) samalinnalise hanke korral hiljemalt 10 päeva jooksul, kiirestiriknevad kaubad aga 24 tunni jooksul pärast kauba saabumist saaja lattu.

Kaug-Põhja rajoonides, kaugetes ja teistes ennetähtaegse sisseveo rajoonides võetakse tööstuskaubad vastu hiljemalt 60 päeva jooksul, toidukaubad hiljemalt 40 päeva jooksul ja kiirestiriknevad kaubad hiljemalt 48 tunni jooksul pärast nende saabumist saaja lattu.

Hankija laos võetakse kaubad kvaliteedi ja kompleksuse järgi vastu lepingus ettenähtud juhtudel.

Kaubandusorganisatsioonidel on õigus, olenemata nende poolt tähtaegadel teostatud kaupade kvaliteedi kontrollimisest, akteerima tootmisdefekte, kui need puudused avastatakse kaupade jaemüügiks ettevalmistamisel või jaemüügi ajal, nelja kuu jooksul pärast kaupade saamist. Akt varjatud puuduste kohta peab olema koostatud 5 päeva jooksul pärast puuduste avastamist, kuid mitte hiljem kui nelja kuu jooksul arvates päevast, millal kaup saabus varjatud puudusi avastanud saaja lattu. Akt varjatud puuduste kohta, mis avastati kasutamise või hoidmise garantiitähtajaga kaupades, peab olema koostatud 5 päeva jooksul pärast puuduste avastamist, kuid kehtestatud garantiitähtaja jooksul.

Kauba vastuvõtmine kvaliteedi ja kompleksuse järgi toimub täpselt vastavuses riiklike standardite, tehniliste tingimuste, hanke- ja eritingimuste, samuti saatedokumentide alusel, mis tõendavad hangitud kauba kvaliteeti ja kompleksust (tehniline pass, sertifikaat, arve-faktuur, spetsifikatsioon jms.). Kui tähendatud dokumendid või mõned nendest puuduvad, ei jäeta kaupa vastu võtmata. Sel juhul koostatakse saabunud kauba faktilise kvaliteedi ja kompleksuse kohta akt ning näidatakse selles ära puuduvad dokumendid.

Kauba kvaliteedi valikkontrollimine ühes kauba mingi osa kvaliteedi kontrollimise tulemuste laiendamisega kogu partiile on lubatud juhtudel, kui see on ette nähtud riiklikes standardites või tehnilistes tingimustes, hanke eritingimustes või lepingus.

Kui avastatakse, et saabunud kauba kvaliteet, kompleksus, markeering või taara ei vasta riiklike standardite või tehniliste tingimuste nõuetele, on saaja kohustatud kindlustama kauba hoidmise tingimustes, mis väldivad selle kvaliteedi halvenemise ning segunemise teise samaliigilise kaubaga.

Samuti on saaja kohustatud osa võtma kauba edasisest vastuvõtmisest ning akti koostamiseks välja kutsuma teiselinnalise hankija esindaja, kui see on ette nähtud hanke eritingimustes või lepingus.

Samalinnalise hanke korral on hankija esindaja väljakutsumine ning tema ilmumine kauba kvaliteedi ning kompleksuse kontrollimisest ja akti koostamisest osavõtmiseks kohustuslik.

Hankija esindaja väljakutse tuleb saata telegraafi (telefonogrammi) teel hiljemalt 24 tunni jooksul, kiirestiriknevate kaupade puhul aga otsekohe pärast seda, kui avastati kauba kvaliteedi mittevastavus standardite või tehniliste tingimuste nõuetele.

Samalinnalise hankija esindaja on kohustatud ilmuma saaja väljakutse peale hiljemalt järgmisel päeval, kiirestirikneva kauba puhul aga hiljemalt 4 tunni jooksul pärast väljakutse saamist, kui väljakutses pole märgitud teistsugust tähtaega.

Teiselinnaline hankija on kohustatud ilmuma hiljemalt 3 päeva jooksul pärast väljakutse saamist, arvestamata sõiduks vajalikku aega. Hankija esindajal peab kaasas olema volitus selle kohta, et tal on õigus osa võtta saajale saabunud kauba kvaliteedi ja kompleksuse kindlaksmääramisest.

Kui saaja väljakutse peale hankija esindaja ei ilmu kindlaksmääratud tähtajaks ning juhtudel, kui teiselinnalise hankija esindaja väljakutsumine pole kohustuslik, kontrollib kauba kvaliteeti kvaliteediinspeksiooni esindaja või kaubaekspertiisi büroo ekspert.

Kui saaja asukohas ei ole vastavat kvaliteediinspeksiooni või kaubaekspertiisi bürood, või kui nad keelduvad oma esindajat saatmast või kui esindaja ei ilmu saaja väljakutse peale, toimub kontrollimine:

a) teise ettevõtte (organisatsiooni) kompetentse esindaja osavõtul, kelle saatis sama ettevõtte (organisatsiooni) juhataja, või

b) saaja ettevõtte üldsuse kompetentse esindaja osavõtul, kes on selleks valitud ametiühingu komitee poolt;

c) saaja ettevõtte poolt ühepoolset, kui hankija andis nõusoleku kauba ühepoolseks vastuvõtmiseks.

Kauba kvaliteedi ja kompleksuse järgi vastuvõtmisest osa võtma volitatud esindajale antakse välja nõuetekohane tunnistus, millele kirjutab alla ettevõtte juhataja või tema ase-täitja.

Kõikidel juhtudel, mil riiklikes standardites, tehnilistes tingimustes, hanke põhi- või eritingimustes, muudes kohustuslikes eeskirjades või lepingus on kauba kvaliteedi kindlaksmääramiseks ette nähtud näidiste (proovide) võtmine, on kauba vastuvõtmisest osavõtvad isikud kohustatud võtma sellest kaubast näidiseid (proove). Võetud näidised (proovid) pitseeritakse või plommitakse ning varustatakse etikettidega, millele kirjutavad alla proovide võtmisest osavõtnud isikud.

Näidiste (proovide) võtmise kohta koostatakse akt, millele kirjutavad alla kõik sellest osavõtvad isikud. Aktis peab olema näidatud:

a) akti koostamise aeg ja koht, kauba saaja nimetus,

näidiste (proovide) võtmisest osavõtnud isikute perekonnanimed ja ametikohad;

b) tootja (saatja) nimetus, kellelt kaup saabus;

c) arve-faktuuri ja transpordisaatelehe number ning kuupäev, mille järgi kaup saabus, kauba saaja lattu saabumise kuupäev; kui aga hankija tõi kauba kohale või kaup väljastati hankija laost - saatelehe või arve-faktuuri number ja kuupäev, mille järgi kaup üle anti;

d) kohtade arv ja kauba kaal, samuti nende kohtade arv ja numbrid, millest võeti kauba näidised (proovid);

e) et näidised (proovid) võeti riiklike standardite, tehniliste tingimuste, hanke põhi- ja eritingimuste ning lepinguga ettenähtud korras koos viitega nende numbrile ja kuupäevale;

f) kas võetud näidised (proovid) on varustatud etikettidega, mis sisaldavad riiklikes standardites või tehnilistes tingimustes ettenähtud andmeid;

g) kas näidised (proovid) on pitseeritud või plommitud ning kelle pitseri või plommiga (jäljendid plommidel);

h) teised andmed, mida proovide võtmisest osavõtvad isikud peavad vajalikuks kanda akti näidiste (proovide) üksikasjalikumaks iseloomustamiseks.

Võetud näidistest (proovidest) jääb üks saajale, teine aga saadetakse tootjale (saatjale). Kõikidel juhtudel, kui see on ette nähtud riiklikes standardites, tehnilistes tingimustes või lepingus, võetakse täiendavad näidised (proovid) nende andmiseks analüüsimisele või katsetamisele laboratooriumidesse või teadusliku uurimise instituutidesse. Näidiste (proovide) analüüsimiseks või katsetamiseks andmise kohta tehakse aktis vastavad märkused.

Saaja ja tootja (saatja) peavad näidiseid (proove) alal hoidma kuni vaidluse lahendamiseni kauba kvaliteedi kohta.

Kaupade kvaliteedi ja kompleksuse järgi vastuvõtmise tulemuste alusel koostatakse akt saadud kauba faktilise kvaliteedi ja kompleksuse kohta. Akt peab olema koostatud päeval, kui lõpetatakse kauba kvaliteedi ja kompleksuse järgi vastuvõtmine.

Aktis peab olema näidatud:

- a) kauba saaja nimetus ja tema aadress;
- b) akti number ja kuupäev, kauba vastuvõtmise koht, kauba vastuvõtmise alustamise ja lõpetamise aeg; juhtudel, kui kaup võeti vastu vastuvõtu tähtaegade rikkumisega, peab aktis olema näidatud vastuvõtmise viivitamise põhjused, nende tekkimise ja kõrvaldamise aeg;
- c) kauba kvaliteedilisest vastuvõtmisest ning akti koostamisest osavõtnud isikute perekonnanimed ja initsiaalid, nende töö- ja ametikohad, dokumendi number ja kuupäev, millega volitati esindajat osa võtma kauba kvaliteedi ja kompleksuse kontrollimisest, samuti märkus selle kohta, et neid isikuid on tutvustatud kauba kvaliteedilise vastuvõtu eeskirjadega;
- d) tootja (saatja) ning hankija nimetus ja aadress;
- e) telefonogrammi või telegrammi number ja kuupäev, millega tootja (saatja) esindaja välja kutsuti, või märkus selle kohta, et tootja (saatja) esindaja väljakutsumine pole hanke põhi- ja eritingimuste või lepinguga ette nähtud;
- f) hankelepingu, arve-faktuuri, transpordi-saatelehe ja kauba kvaliteeti tõendava dokumendi number ja kuupäev;
- g) kauba sihtjaama (-sadamasse) saabumise kuupäev, transpordiorganisatsiooni poolt veose väljaandmise aeg, plommitud transpordivahendite avamise aeg, kauba saaja lattu toimetamise aeg;
- h) kommertsakti number ja kuupäev, kui selline akt koostati kauba saamisel transpordiorganisatsioonilt;
- i) kauba hoidmise tingimused saaja laos kuni akti koostamiseni;
- j) taara ja pakendi seisund kauba ülevaatuse momendil, taara välise markeeringu sisu ja teised andmed, mille alusel võib teha kindlaks, kas kaup esitati kontrollimiseks tootja või saatja pakendis, samuti taara ja pakendi avamise kuupäev, markeeringu, taara ja pakendi puudused, samuti kauba kogus, millel esinesid nimetatud puudused;
- k) kauba valikkontrollimise puhul - valikkontrollimiseks kauba võtmise kord ühes valikkontrollimise aluste äranäitamisega;

1) kelle plommidega on kaup ära saadetud ja vastu võetud, plommide korrasolek ja jäljendid nendel; taarakohtade transpordi- ja saatja markeering (faktiline ja dokumentide järgi), pakkeliplikute olemasolu või puudumine üksikutel kohtadel;

m) ülevaatuses esitatud ja faktiliselt kontrollitud kauba kogus (kaal), täpne nimetus ning loetelu, kusjuures peab olema näidatud eraldi praagiks tunnistatud kaup ning kaup, mis kuulub parandamisele tootja või saaja juures, sealhulgas üksikute detailide asendamise teel, samuti kaup, mille sort ei vasta selle kvaliteeti tõendavas dokumendis näidatud sordile; avastatud puuduste täpne kirjeldus ning nende iseloom;

n) kauba madalamasse sorti üleviimise alused koos viitega riiklikule standardile, tehnilistele tingimustele või muudele eeskirjadele;

o) mittekomplektse kauba kogus ning puuduvate osade, sõlmede ja detailide loetelu ning nende väärtus;

p) riiklike standardite, tehniliste tingimuste, jooniste ja näidiste (etaloonide) numbrid, mille alusel kauba kvaliteeti kontrolliti;

r) kaupa tootnud ettevõtte praakiija number, kui kaubal on see number näidatud;

s) kas võeti näidiseid (proove) ning kuhu nad saadeti;

t) teised andmed, mis vastuvõtmisest osavõtivate isikute arvates tuleb tingimata aktis näidata, et tõendada kauba mittevastavat kvaliteeti või kompleksust;

u) arvamus kaubas avastatud defektide iseloomu ning nende tekkimise põhjuste kohta.

Aktille peavad alla kirjutama kõik kauba kvaliteedi kontrollimisest osavõtnud isikud. Isik, kes ei ole nõus akti sisuga, on kohustatud aktile alla kirjutama koos märkusega mitte-nõustumise kohta ning esitama oma arvamuse.

Kui tootja (saatja) ja saaja vahel tekivad lahkemilid avastatud defektide iseloomu ning nende tekkimise põhjuste kohta, on saaja kohustatud kauba kvaliteedi kindlaksmääramiseks välja kutsuma kaubaekspertiisi büroo eksperdi, vastava kvaliteediinspeksiooni või teise kompetentse organisatsiooni esindaja.

Aktile peab olema lisatud:

- a) tootja (saatja) dokumendid, mis tõendavad kauba kvaliteeti ja kompleksust;
- b) pakkelehed nendest taarakohtadest, milles asus mittevastava kvaliteediga ja mittekomplektne kaup;
- c) transpordidokument;
- d) dokument, mis tõendab vastuvõtmisest osa võtma saadetud esindaja volitusi;
- e) näidiste (proovide) võtmise akt ning võetud näidiste (proovide) analüüsimise tulemuste alusel antud arvamus;
- f) teised dokumendid, mis tõendavad kauba kvaliteedi muutumist või mittekomplektsust.

Vajalikel juhtudel saadab ettevõtte juhataja või tema asetäitja materjalid prokuratuurile mittekvaliteetse või mittekomplektse kauba väljastamises süüdi olevate isikute vastutuselevõtmiseks.

Kaubaekspertiisi büroo või kvaliteediinspeksiooni poolt koostatud aktid kinnitatakse korras, mis on kehtestatud vastavate põhimäärustega.

Kaupade puhul, mille mittevastav kvaliteet avastati tarbija poolt pärast nende ostmist kauplusest, peab saaja esitama tootjale (saatjale) akti asemel:

- a) tarbija avalduse kauba ümbervahetamise kohta ning kaupluse arvamuse, milles on näidatud kauba nimetus, selle tootja ja hankija, kauba hind, puuduste iseloom ning nende tekkimise põhjused, kaupade müümise, ümbervahetamise ning remontimise või nende eest tasutud summade tagastamise ajad;
- b) jaekaubandusvõrgust ostetud tööstuskaupade ümbervahetamise eeskirjadega ettenähtud dokumendid, mis tõendavad kaupade mittevastavat kvaliteeti;
- c) tarbija allkiri kauba ümbervahetamise või selle eest tasutud summa tagasisaamise kohta.

Kui saaja võtab vastu madalamasse sorti üleviidud kaubad, siis markeeritakse need kaubad ümber vastavalt vastuvõtmise tulemuste kohta koostatud aktile tootja (saatja) kulul.

Saaja on kohustatud mittekvaliteetse kauba vastuvõtmisest keeldumisest viivitamatult teatama tootjale (saatjale) ning saatma üheaegselt tootjale (saatjale) hoiuallkirja kau-

ba vastutavale hoiule võtmise kohta. Teiselinnaline tootja (saatja) on kohustatud 10 päeva jooksul, arvates tähendatud teate saamise päevast, tegema korralduse kauba kohta, mille vastuvõtmisest saaja keeldus. Kiirestiriknevate kaupade kohta peab tootja (saatja) tegema korralduse 24 tunni jooksul. Kui saaja ei saa nende tähtaegade jooksul korraldust, on tal õigus ise otsustada praakkauba üle. Kiirestiriknevad kaubad realiseeritakse kohapeal sanitaarjärelvalveorganite näpunäidete kohaselt.

Samalinnaline tootja (saatja) on kohustatud mittekvaliteetse kauba ära viima 5 päeva jooksul, kiirestirikneva mittekvaliteetse kauba aga 24 tunni jooksul arvates päevast, millal ta sai saajalt teate selle kauba vastuvõtmisest keeldumise kohta.

Kui tootja või tema asukoht ei ole saajale (ostjale) teada, esitatakse pretensioon kahes eksemplaris saatjale (hankijale), kes selle saamisel on kohustatud viivitamatult saatma ühe eksemplari tootjale, informeerides sellest saajat (ostjat).

Juhul, kui esitatakse pretensioon kauba madalamasse sorti üleviimisega seosesoleva väärtuse vahe (allahindluse) hüvitamiseks, on saaja kohustatud lisama pretensioonile dokumendid, mis tõendavad, et kaup on arvele võetud tegeliku sordi järgi.

Pretensioonile peab olema saadetud vastus hiljemalt 20 päeva jooksul pärast pretensiooni saamist. Kui pretensiooni rahuldamisest keeldutakse täielikult või osaliselt, tagastatakse saajale tema poolt pretensioonile lisatud originaaldokumendid motiveeritud kirjaga, milles näidatakse täieliku või osalise keeldumise põhjused.

3. Kaupade väljastamine laost

Kaupade laost väljastamise võimalused on järgmised:

a) kaupade otsene väljastamine ostja esindajale, kes veab kauba ära oma transpordivahendiga;

b) kaupade toimetamine ostja lattu kaubandusorganisatsiooni transpordivahenditega, kellele allub ladu, või transpordorganisatsiooni (-ettevõtte) transpordivahenditega, kes lepingu alusel on kohustatud teenindama vastavaid ostjaid;

c) kaupade saatmine ostjale raudtee- või veetranspordiga;

d) kaubandusorganisatsioonide sügavpunkti ettevõtete varustamine toimub autoladude kaudu.

Et kindlustada õigeaegne kaupade väljastamine laost ja transpordivahendite laadimine, peab ladudele koostama ratsionaalsed tööplaanid ja -graafikud.

Eriti suur tähtsus on kaupade korrapärasel, rütmilisel väljastamisel laost. Seepärast koostatakse kaupade laost väljastamiseks graafikud.

Kaupade lattu saabumise kohta koostatakse samuti graafikud, kuid nende täitmine sõltub suurel määral hankijate ja transpordiettevõtete tööst.

Kaupade laost väljastamise graafikute koostamise aluseks on kaubandusorganisatsioonide ja -ettevõtete poolt esitatud kaubatellimised. Kaupade väljastamise graafik peab kindlustama ladude rütmilise töö ja ladude ühtlase töökoormuse ning likvideerima juhuslikkuse momendi ladude töös.

Kaupade väljastamise graafik koostatakse üheks kuuks või nädalaks. Graafikus on täpselt ära määratud päevad ja kellaajad, millal ühele või teisele kaubandusorganisatsioonile või -ettevõttele väljastatakse kaup. Mõnel juhul on kaupade väljastamise graafiku aluseks ka jaotuskavad.

Kaupade väljastamise graafiku alusel planeeritakse tööjõu paigutus ladudes, tõste-transpordiseadmete kasutamine ja kaupade ettevalmistamine väljastamiseks.

Kaupade laost väljastamise protsess koosneb kaupade näitamisest, väljavalimisest, väljastamiseks ettevalmistamisest, pakkimisest ja dokumentide vormistamisest. Olenevalt sellest, kas ladu teostab kaupade ärasaatmist, kaupade vahetut väljastamist kohapeal, väljastab kaup oma süsteemi organisatsioonidele (ettevõtetele) või teiste süsteemide organisatsioonidele (ettevõtetele), on need operatsioonid erinevad.

Kaupade laost väljastamise aluseks võivad olla müügi- korraldused, spetsifikatsioonid, jaotuskavad, kirjalikud või telefonilised tellimised.

Kaupade laost **otsese** väljastamise aluseks jaekaubandus- organisatsioonidele (-ettevõtetele) on fonditeated, müügikorraldused või jaotuskavad tsentraliseeritud fondi kaupadele. Fondivabu kaupu võib tellida vabalt. Kaubandusorganisatsioonid (-ettevõtted) esitavad ladudele fondeeritud kaupade osas ühekordsed tellimised jaotuskavas või müügikorralduses eraldatud kauba koguste piires, fondeeritud kaupadele vastavalt vajadusele. Jaotuskavade ja müügikorralduste kehtivus on tavaliselt üks kuu kuni üks kvartal.

Müügikorraldused ja jaotuskavad peab ladudele esitama tähtaegselt, et laod saaksid õigeaegselt kaubad komplekteerida, pakkida ja dokumendid vormistada.

Laost võib väljastada ainult arvelevõetud kaupu.

Esmajärjekorras väljastatakse varemsaabunud kaubapartiid.

Tähtaja ületanud müügikorraldused annulleeritakse.

Kaupade väljastamiseks laost isiklikul väljavalimisel on vaja ostja esindajale kaupa näidata. Eristatakse kahte kaupade näitamise süsteemi:

- a) kaupade näitamine vahetult laos;
- b) kaupade näitamine näidistesaaalis.

Kaupade vahetu väljavalimine laos, kus üheaegselt võetakae kaupu vastu, sorteeritakse ja töödeldakse neid, ei loo häid tingimusi ostjate teenindamiseks. Ostjad toovad laos viibimisega selle tööse segadust, seepärast on progressiivsemaks meetodiks kaupade näitamine ja väljavalimine näidistesaaalis.

Kõikide laos olevate kaupade näidised pannakse välja näidistesaaali. Iga näidise kohta seatakse sisse kaart, millele märgitakse kauba nimetus, artikkel, hind, kauba kogus saabumisel, väljaminekud ja jäägid. Kaart täidetakse kauba saatdokumentide ja väljastamisdokumentide alusel.

Näidistesaaali kaubatundjad tutvustavad ostjatele kaupade Ostjate esindajad koostavad näidistesaaalis kaubatellimise kahes eksemplaris, millest üks jääb ostja esindajale, teine

kinnitatakse lao kaubarühma osakonnajuhataja ja kaubatundja poolt ning jääb aluseks arve-faktuuri või väljamiskirja (saatelehe) väljakirjutamiseks.

Väiksemates ladudes kirjutab kinnitatud tellimise alusel arve-faktuuri või väljamiskirja (saatelehe) operatiivosakonna või näidistesaaali kaubatundja. Suurtes ladudes (baasides) kirjutatakse arve-faktuur välja **arvete** väljakirjutamise büroos, kus kasutatakse selleks faktuurmasinaid, mis võimaldab käsitsi arve-faktuuri väljakirjutamisega võrreldes aega kokku hoida 2 - 3 korda. Arve-faktuur või väljamiskiri (saateleht) kirjutatakse välja neljas **eksemplaris**, millest üks läheb lao materiaalselt vastutavale isikule, teine lao raamatupidamisse, kolmas ja neljas eksemplar ostjale. Arve-faktuuriga müüakse laost kaupa kaubandusorganisatsioonidele ja isemajandavatele ettevõtetele, väljamiskirja (saatelehe) alusel antakse kaup müügile kaubandusorganisatsioonidele alluvatele jaettevõtetele.

Väljakirjutatud arve-faktuuri või väljamiskirja (saatelehe) alusel valmistatakse kaup ette laost väljastamiseks.

Kaupade väljavalimine seisneb selles, et sorteerijapakki otsib tema käes oleva arve-faktuuri või väljamiskirja (saatelehe) alusel välja vastava kauba, asetab selle sorteerimis-pakkimislauale ja koos oma abilisega täidab läbi kolleeri arve-faktuuri või väljamiskirja (saatelehe) väljaantud koguse lahtri, märkides sinna tegelikult väljaantud kauba koguse. Seejärel vahetavad töötajad osad: üks kontrollib dokumenti, teine aga väljavalitud kauba kogust.

Kauba virnast või riulilt võtmist alustatakse esimesest reast. Vajaduse korral kaup kaalutakse ja mõõdetakse üle. Suure koguse kaalukaupade väljastamisel koostatakse kaalumisleht, millel näidatakse kaubakoha number, kauba bruto-, neto- ja taarakaal.

Väljastamiseks väljavalitud kaubad pakitakse laos, olevalt saatmise viisist (linnasiseseks kohaleveoks, saatmiseks raud- või veetranspordivahendiga), kas pallidesse, kastidesse, tünnidesse, konteineritesse või mõnel muul viisil. Iga kaubakoha kohta koostatakse pakkeleht, millele märgitak-

se pallis või kastis oleva kauba nimetus, artikkel, sort, kogus ja hind. Üks pakkeleht asetatakse kaubakohta sisse, teine jääb lattu, mille alusel kontrollitakse väljastatud kauba koguse õigsust. Iga pakitud kaubakoht markeeritakse.

Kaupade väljastamine saajale vormistatakse saaja volituse alusel, mis esitatakse lao materiaalselt vastutavale isikule. Samal ajal annab ostja esindaja allkirja kauba vastuvõtmise kohta arve-faktuuril. Kui kaup väljastatakse kaubandusorganisatsiooni laost ekspediitori vahendusel kaubandusorganisatsioonile otsealluvatele ettevõtetele väljamiskirjaga (saatelehega), siis kauba väljastamiseks ei kasutata volitust. Sel juhul annab ekspediitor allkirja väljamiskirjale (saatelehele), et tema on kauba edasitoimetamiseks vastu võtnud. Kui ekspediitor on kauba toimetanud kaubasaaja kätte, annab kaubasaaja allkirja kauba koguselise ja kvaliteedilise vastuvõtu kohta väljamiskirjale (saatelehele).

Viimastel aastatel on hakatud rakendama hulgibaaside tööpraktikas uusi hulgimüügi meetodeid.

Hulgimüügi operatsioone võib teostada hulgibaasi rändkaubatundjate vahendusel, kes perioodiliselt küllastavad oma piirkonna kauplusi. Rändkaubatundjad tutvustavad baasi kaupade sortimenti, kasutades selleks katalooge, prospekte, albumeid ja kaubanäidiseid. Kaubatundjad, küllastades kauplusi, võtavad vastu tellimisi kaupadele ja esitavad need hiljem baasi ladudele täitmiseks.

Autoladusid kasutatakse sügavpunkti kaupluste varustamiseks tööstuskaupadega. Teenindavate kaupluste nimekiri ja graafik kooskõlastatakse kaubandusorganisatsiooni juhtkonnaga. Autolao juhataja tutvustab kaupluste juhatajaid kaupade sortimendiga, kooskõlastab väljastatavate kaupade sortimendi ja koguse ning vormistab arve-faktuuri. Kaupadele, mis momentl autolaos puuduvad, võtab autolao juhataja tellimise.

Arvlemist isemajandavate ostjatega teostab baasi (lao) raamatupidamine, kes kontrollib kaupade ja taara hindade õigsust, korrutisi ja kokkuvõtteid, kinnitab arve ja esitab baasi (lao) juhatajale ja pearaamatupidajale allkirjutamiseks.

Kaupade üleandmine laost auto-, raudtee- või veetranspordile vormistatakse vastava korralduse väljakirjutamisega.

Korralduse kontrollitalongile, mis jääb lattu, annab ekspedii-
tor allkirja veose vastuvõtmise kohta.

Veoste väljaveoks lao territooriumilt kirjutatakse väl-
ja luba kahes eksemplaris, millest üks antakse autojuhile,
mille ta esitab väravavalvele ja teine jääb lattu. Lao vära-
vas kontrollitakse lao territooriumilt väljaveetavaid veo-
seid.

II TRANSPORDIOPERATSIOONID

1. Kaupade veo kord. Tsentraliseeritud ja ringvedu

Kaupade tsentraliseeritud vedu on kaupade kohaletoi-
tamise vorm, mille puhul kaubad veetakse kaubandusvõrku han-
kijate transpordivahenditega, kusjuures transpordikulud kan-
nab hankija või ostja vastavalt hinnakirjale või muudele ees-
kirjadele.

Kaupu hangib hankija:

a) teiselinnalistele saatjatele - laadimise teel raud-
tee- või veetranspordiga kaubakiirusega, vastavates eeskirja-
des ettenähtud juhtudel aga autotranspordiga;

b) samalinnalistele saajatele - autotranspordiga tsent-
raliseeritud kohaleveo korras.

Kui kaupu hangitakse tööstusettevõtete ja kaubandusor-
ganisatsioonide (-ettevõtete) vaheliste või tööstusettevõtete
ja ettevõtete ning organisatsioonide - turuväliste tarbija-
te vaheliste lepingute alusel, teostavad tööstusettevõtted
kaupade tsentraliseeritud kohalevedu. Kui kaupu hangitakse
hulgikaubanduse ning varustuse ja turustuse organisatsiooni-
dega (ettevõtetega) sõlmitud lepingute alusel, teostavad kau-
pade tsentraliseeritud kohalevedu tarbijaile hulgikaubanduse
ning varustuse ja turustuse organisatsioonid (ettevõtted) nii
oma kui ka tööstusettevõtete ladudest transiitkohaleveo kor-
ras.

Tööstusettevõtte kokkuleppel hulgikaubanduse või varus-
tuse ja turustuse organisatsiooniga (ettevõttega) võidakse
kaupade tsentraliseeritud kohalevedu nii saajatele tööstus-

ettevõttega sõlmitud lepingute järgi kui ka saajatele hulgi-kaubanduse või varustuse ja turustuse organisatsiooniga (ettevõttega) sõlmitud lepingute järgi panna tööstusettevõttele või hulgikaubanduse või varustuse ja turustuse organisatsioonile (ettevõttele).

Kaupade tsentraliseeritud kohaleveol ja kaupade väljastamisel hankija (tootja) laost toimub kaupade pealelaadimine ja tagastatava taara mahalaadimine hankija jõudude ja vahenditega ning tema kulul, kaupade mahalaadimine ja tagastatava taara pealelaadimine saaja laos aga saaja jõudude ja vahenditega ning tema kulul.

Raskekaaluliste veoste mahalaadimine ja tagastatava taara pealelaadimine jaekaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kus puuduvad abitöölised, võidakse liiduvabariikide seadusandlusega teha kohustuseks hankijale või üldkasutatava transpordi organeile, kusjuures kulud kannab saaja.

Kui kaupade väljavõtmise tähtaegu ei ole lepingus määratud, peab hankija (tootja) teatama saajale kaupade valmisolekust üleandmiseks, saaja aga peab kaubad ära vedama 5 päeva jooksul pärast teate saamist.

Transpordikulud kannab hankija või ostja vastavalt kaupade hinnakirjale või muudele pooltele kohustuslikele eeskirjadele, nende puudumisel aga vastavalt lepingule.

Täiendavad kulud, mis on seotud kaupade ärasaatmisega ostja nõudel kiirendatud korras, kannab ostja.

Neil juhtudel, kui hinnaga franko vagun (laev) sihtjaam (-sadam) hangitavad kaubad tuleb vastavalt pooltele kohustuslikele eeskirjadele või lepingule laadida teiselinnalistele saajatele mitte raudtee- (vee-) transpordiga, vaid autotranspordiga ja kulud autotranspordi tariifide alusel ületavad raudtee (veete) veo maksumuse, jaotatakse vahe veo maksumuses hankija ja ostja vahel vastavalt hinnakirjale. Kui aga hinnakirjas sellekohane säte puudub, siis poolte kokkuleppel. Kui kokkulepet ei saavutata, jaotatakse vahe veo maksumuses võrdselt poolte vahel.

Juhul kui hankija (tootja) süü tõttu ei laaditud kaup üldsegi raudtee- (vee-) transpordiga ja ostja (saaja)

vedas kaubad hankija (tootja) laost ära autotranspordiga, hüvitab hankija ostjale:

a) hinna puhul franko vagun (laev) sihtjaam (-sadam) - kaupade veo maksumuse autotranspordiga kuni sihtjaamani (-sadamani) kehtivate tariifide järgi;

b) hinna puhul franko vagun (laev) saatejaam (-sadam) - kaupade veo maksumuse autotranspordiga kuni sihtjaamani ja nende kaupade raudtee- (vee-) transpordiga veo maksumuse vahe.

Kaubad laaditakse saajale vastavalt minimaalsetele laadimisnormidele. Kaupade minimaalsed laadimisnormid määratakse hanke eritingimustes. Kui selliseid laadimisnorme mingi kaubaliigi kohta ei ole kindlaks määratud, nähakse need vajaduse korral ette lepingus. Lepingus võidakse samuti ette näha kaupade autotranspordiga kohaleveo minimaalsed normid.

Kui kaubad veab kohale hankija, on ostjal õigus keelduda vastu võtmast kaupa, mis on kohale toodud üle lepingus ettenähtud koguse.

Kõige efektiivsemaks kaupade kauplustesse transportimise viisiks on ringvedu. Ringvedu on kaupade kohaletoimetamine kauplustesse autotranspordiga teatud marsruute mööda, graafikus kindlaksmääratud ajal, transpordivahendite maksimaalse koormamisega mõlemas suunas. Ringvedu on saanud oma nimetuse transpordivahendite kasutamise viisist, mille juures koormatega transpordi liikumise marsruut koostatakse sissesõidu arvestusega peale- ja mahalaadimispunktidesse suletud ringis. Ringveo korras toimetatakse kauplustesse enamik kiirestiriknevaid kaupu, nagu liha- ja piimatooted, leiva-saiatooted jt. kaubad.

Ringvedu kiirendab kaupade kohaletoimetamist kaubandusvõrku, väldib ebaratsionaalsed veod, võimaldab efektiivsemalt kasutada transpordivahendeid ja õigeaegselt varustada kauplusi.

2. Raudteevadude planeerimine

Raudteevad planeeritakse aastaks kvartalite lõikes ja kvartaliteks kuude lõikes.

Raudteevadude plaanid koostatakse tootmise ja kapitaal-ehituse, materiaal-tehnilise varustamise, kaubakäibe, liiduvabariikidevaheliste hangete ja üleliiduliste hangete plaanide alusel, mis põhinevad majanduslikel arvutustel.

Ettevõtted, organisatsioonid, asutused, ministeeriumid ja ametkonnad peavad arvestama vedude plaani koostamisel liigsete, vastassuunaliste ja muude mittevajalike vadude vähendamise ja transpordikulude kokkuhoiu võimalustega.

Raudteevadude planeerimise kord ja tähtajad on kinnitatud NSVL MN ja Teedeministeeriumi poolt kooskõlas Riikliku Plaanikomiteega.

Raudteevadude aastaplaanid kvartalite lõikes koostatakse kogu Nõukogude Liidu kohta liiduvabariikide lõikes tonnides ja mahu järgi. Raudteevadude aastaplaanid koostatakse raudteevalitsuste lõikes veoste liikide alusel ja kinnitatakse NSVL Teedeministeeriumi poolt. Liiduvabariikide vastavad organid jagavad neile kinnitatud raudteevadude plaanid ministeeriumide, keskasutuste ja ametkondade vahel.

Vedusid kvartaliks kuude lõikes planeeritakse kohtadel, välja arvatud üksikud veod, milliseid planeeritakse tsentraalseeritud korras.

Kvartali vadude plaanid koostatakse kuude lõikes, võttes aluseks keskmise ööpäevase vadude mahu tonnides ja vagunites, samuti marsruutveod.

Kaubasaatjad esitavad raudteevalitsustele vadude kuuplaanid veoste liikide, sihtjaamade ja sihtraudteede ning kauba koguste järgi.

Raudteevalitsuste ülemad määravad kooskõlas kaubasaatjatega vadude kuuplaani täitmise korra, mis kindlustab vedudeplaani rütmilise ja õigeaegse täitmise.

Kaubasaatja on kohustatud 3 päeva enne dekaadi algust esitama kohaliku raudteejaama ülema kaudu raudteevalit-

suse ülemale dekaadi vagunite laadimise kalendaarse plaani päevade lõikes. Raudteejaama ülem teatab üks ööpäev enne dekaadi algust kõigile kaubasaatjatele dekaadiks päevade lõikes eraldatud vagunite arvu veoste liikide ja sihtraudteede jär- gi.

Kui raudtee ja kaubasaatja ei kindlusta ühe kuu vedude plaani täitmist, peavad nad seda tegema sama kvartali ülejää- nud aja jooksul.

Kui kaubasaatja soovib kaupa saata üle planeeritud ve- dude arvu, peab ta esitama 5 päeva enne soovitud tähtaega avalduse raudteejaama ülemale. Kui selline vedu pole võima- lik, peab raudteejaama ülem sellest 3 päeva enne tähtaega kaubasaatjale teatama.

Ekspordiks saadetavate kaupade puhul näidatakse ära piiriraudteejaamad ning mere- ja jõesadamad, mille kaudu need veosed saadetakse. Samaaegselt esitatakse ka veoste marsruut- saadetiste plaanid.

3. Raudteevedude liigid ja kiirused

Veoste transportimine võib toimuda vagun-, konteiner-, väike-, väiketonnaažiliste, grupi- või marsruutsaadetistena.

Vagunsaadetiseks loetakse ühe saatekirja järgi esitata- vat kaubapartiid, mille veoks vajatakse omaette vaguni eral- damist.

Konteinersaadetiseks loetakse kaubapartiid, mille veoks vajatakse kas universaalseid või spetsiaalseid konteinereid. NSV Liidu raudteedel kasutatakse universaalseid konteinereid kandejõuga 1,25; 2,50 ja 5,00 t. Need konteinerid kujutavad endast kinnist suletud kasti, mis on ette nähtud kaupade veoks karpides, paberis ja pakkides.

Väikesaadetiseks loetakse sellist kaubapartiid, mille kaal on kuni 3 t ja mis ei moodusta vaguni (kaheteljelise) mahust mitte üle $\frac{1}{3}$ ja mille veoks ei vajata omaette vaguni eraldamist.

Väike-tonnaažiliseks saadetiseks veo puhul neljateljeli-
ses vagunis loetakse kaubapartiid, mis esitatakse ühe saate-
kirja järgi ja mille kaal on üle 10 t, kuid mitte üle 20 t
ja maht mitte üle poole neljateljeliise vaguni mahust.

Grupisaadetiseks loetakse ühe saatekirja järgi esitatav
kaubapartii, mille veoks vajatakse rohkem kui üht vagunit,
kuid vähem kui marsruudi puhul.

Marsruutsaadetiseks loetakse ühe saatekirja järgi esi-
tatavat kaubapartiid, mille kogus vastab marsruutide jaoks
kindlaksmääratud kaalunormidele.

Raudteevedude kiirused liigitatakse sõltuvalt saadeti-
ste liikumise kiirusest kilomeetrites ööpäevas järgmiselt:

I suur kiirus

A. Kiirestiriknevad kaubad:

- 1) masinjahutusega rongides 550 km
- 2) refrizeraator-sektsioonides 500 km
- 3) jääjahutusega vagunites ja harilikes
kaubavagunites:
 - a) marsruutsaadetised jääjahutusega
vagunites 420 km
 - b) marsruutsaadetised harilikes kau-
bavagunites 540 km

B. Vagunsaadetised:

- 1) kiirestiriknevad kaubad jahutussead-
metega vagunites 330 km
- 2) muud kaubad jahutusseadmeteta vagu-
nites 380 km

C. Väikesaadetised 330 km

II väike (kauba) kiirus

- 1) marsruutsaadetised 550 km
- 2) vagunsaadetised 330 km
- 3) väikesaadetised 180 km

4. Raudteetranspordi tariifid

NSV Liidu raudteedel kasutatakse järgmisi tariife:

- a) tariife ja makseid, mis on kinnitatud NSVL Riikliku

Plaanikomitee poolt kõikidele ühtsesse NSVL raudteede võrku kuuluvatele laia- ja kitsarööpmelistele raudteedele, mis on võetud alatisse eksploatatsiooni;

b) tariife ja makseid, mis on kinnitatud NSVL Teedeministeeriumi poolt liinidele, mis kuuluvad NSV Liidu üldisesse raudteevõrku, kuid pole nendega otseselt ühendatud, näiteks Lõuna-Sahhalini raudtee;

c) kaubaveo tariife, mis on kinnitatud teedeministeeriumi poolt kõikidele raudteeliinidele, mis avatakse ajutiseks ekspuatoreerimiseks.

Tariifid võivad olla üldised, erandlikud ja teenistuslikud.

Erandlike tariifide eesmärgiks on stimuleerida teatud veoste liike või vältida ebaratsionaalseid vedusid.

Raudteetranspordi tariifid on avaldatud NSVL Teedeministeeriumi spetsiaalsetes tariifijuhendites nr.1, 2, 3 ja 4 ning reisijate veoks nr.5.

Eri tariifides sisalduvate üldiste eeskirjade ja korralduste abil:

a) määratakse kindlaks veose tariifijärgne kaugus lühimat teed mööda ja veose nimetus kooskõlas veoste nomenklatuuri nimetusega;

b) veotasu kindlaksmääramiseks veose kaal ümmardatakse kooskõlas vastavate kaubaliikide ja kauba koguste kohta kehtivate eeskirjadega;

c) selgitatakse välja, millist tariifi võib antud kaupade veol kasutada ja kas nende kaupade vedu ei kuulu erandlike tariifide alla;

d) arvestatakse välja veotasu vastavalt veose liigile ja kogusele, tariifisele kaugusele ning saatmisviisile.

Kauba saatjatele ja saajatele osutatud täiendavate teenuste eest võtab raudtee täiendavaid makseid:

a) raudtee jõudude ja vahenditega teostatud tõste- ja transporditööde eest;

b) kaupade hoidmise eest üle tasuta hoiauja;

c) kaalumise eest;

- d) veose kaalu ja seisukorra kontrollimise eest;
- e) vagunite etteandmise eest;
- f) lunamaksu vormistamise eest;
- g) veoste saabumise kohta eelteadete andmise eest ning mõningate teiste teenuste eest, mida raudtee klientuurile osutab.

5. Raudtee ja klientuuri vastutus

Raudtee, kaubasaatjad ja kaubasaajad kannavad vedude alal materiaalset vastutust.

Raudtee ja kaubasaatja kannavad materiaalset vastutust vedude plaani mittetäitmise eest. Kui raudtee ei anna vaguneid ja konteinereid vedude plaani täitmiseks ja kui kaubasaatja ei täida plaani sihtteede järgi, ei kasuta antud vaguneid ja konteinereid, maksavad nad trahvi järgmiselt:

a) kaupade eest, mille vedu on planeeritud tonnides ja vagunites - 30 kopikat tonnilt;

b) kaupade eest, mille vedu planeeritakse ainult vagunites - 5 rbl. arvestusvagunilt;

c) konteinerites veetavate kaupade eest - 2 rbl. viie-tonnise ja suurema kandejõuga konteineri eest, 1 rbl. kahe ja poole tonnise kandejõuga konteineri eest ja 50 kopikat iga konteineri eest kandejõuga alla 2,5 tonni.

Marsruudi laadimata jätmise eest võetakse süüdlaselt teise poole kasuks (peale trahvi veoplaani mittetäitmise eest) trahvi 75 rbl. marsruudi eest.

Raudtee tasub kaupade veol tekitatud kahju järgmises ulatuses:

a) kauba kaotsimineku või puudujäägi eest - kaotsiläinud või puuduva kauba tegeliku hinna;

b) kauba kaotsimineku eest, mis on veoks antud selle väärtuse taastamisega - kaubasaatja poolt ülesantud väärtuse suuruses. Kui aga raudtee tõestab, et ülesantud väärtus ületab tegeliku hinna, siis tegeliku hinna suuruses;

c) kauba riknemise või vigastamise eest - summa suuruses, mille võrra vähenes selle hind.

Viivituse eest kauba kohaletoimetamisel maksab raudtee kaubasaajale trahvi, kui ta ei tõesta, et viivitus ei leidnud aset tema süü tõttu. Viivituse eest kauba kohaletoimetamisel maksab raudtee kaubasaajale trahvi 6 - 30% veomaksumusest.

Kaubasaatja või kaubasaaja on õigustatud lugema kauba kaotsiläinuks ja nõudma kahjutasu kauba kaotsimineku eest, kui seda kaupa ei anta välja kaubasaajale tema nõudmisel 30 päeva jooksul, arvates kohaletoimetamise tähtaja möödumisest, kauba veo korral sega-otseühenduses - 4 kuu möödumisel arvates kauba veoks vastuvõtmise päevast. Kui pärast nimetatud tähtaegade möödumist kaup siiki saabub, on kaubasaaja kohustatud selle vastu võtma ja tagastama temale raudtee poolt kauba kaotsimineku eest makstud summa.

Saatekirjas kauba ebaõige nimetuse näitamise eest, samuti kauba esitamise eest, mille vedu on keelatud või nõuab erilisi ettevaatusabinõusid, kusjuures on valesti näidatud kauba nimetus või omadused, nõutakse kaubasaatjalt peale raudteele tekitatud kahju ka veel trahvi.

Kaubasaatja või kaubasaaja vahenditega peale- ja maha-laadimiseks etteantud vagunite kinnipidamise eest üle määratud tähtaja nõutakse kaubasaatjalt või kaubasaajalt sisse trahvi.

Harilike vagunite üle normi seismise korral nõutakse trahvi järgmises suuruses (olenemata vagunite telgede arvust):

- 30 kopikat vagunilt tunnis, kui seismine kestis
- 1 - 6 tundi üle normi;
- 60 kopikat vagunilt tunnis, kui seismine kestis
- 7 - 12 tundi üle normi;
- 90 kopikat vagunilt tunnis, kui seismine kestis
- 13 - 18 tundi üle normi;
- 1,5 rubla vagunilt tunnis, kui seismine kestis rohkem kui 18 tundi üle normi.

Seismist kuni 15 minutini ei arvestata, 15 minutit ja enam loetakse terveks tunniks.

Spetsiaalsete vagunite (tsisternide, transportööride, tsemendiveovagunite, isotermiliste jt. vagunite) seismise korral üle lubatud aja suureneb trahv kahekordseks.

Konteinerite kinnipidamisel üle määratud normide maksa-
vad ettevõtted, organisatsioonid ja asutused - kaubasaatjad
ja kaubasaajad - trahvi 20 kopikat tunnis konteineri eest
kandejõuga 5 tonni ja rohkem, 10 kopikat tunnis konteineri
eest kandejõuga 2,5 tonni ja 5 kopikat tunnis konteineri eest
kandejõuga alla 2,5 tonni.

Kaubasaatja ja kaubasaaja maksavad raudteele trahvi va-
gunite, konteinerite ja nende seadmete rikkumise ja vigasta-
mise eest.

Kui kaup on adresseeritud kaubasaajale, keda ei leidu
sihtjaama rajoonis, kannab raudtee ees vastutust kaubasaatja.

Kaubasaatjate pretensioonid trahvide asjus esitatakse
saateraudtee valitsusele.

Raudtee on kohustatud esitatud pretensioonid läbi vaa-
tama ja avaldajale selle rahuldamisest või tagasilükkamisest
teatama järgmistel tähtaegadel, arvates pretensiooni saamise
päevast:

- a) 3 kuu jooksul, kui pretensioon on raudteeühenduse
vedude kohta;
- b) 6 kuu jooksul, kui pretensioon on sega-otseühenduse
vedude kohta;
- c) 45 päeva jooksul, kui pretensioon käib trahvide koh-
ta.

Pretensiooni läbivaatamise tulemustest peab raudtee
teatama avaldajale.

Pretensioonides kuni 100 rublani on raudteeülema otsus
lõplik.

6. Veoste saatmine raudteel

Veoste transportimine raudteel võib toimuda vagun-,
väike-, väiketonnaažiliste, grupi- või marsruutsaadetistena.

Veosed, mis vajavad taarastamist, et vältida transportimisel nende kaotsiminekut, puudujäike, rikkumist või vigastamist, tuleb esitada veoks korras taaras.

Saatja on kohustatud enne transportimiseks esitamist ette valmistama veose selliselt, et oleks kindlustatud veose transportimiskõlblikkus ja säilimine teel.

Veose üldine kaal määratakse kindlaks kaalumise teel või kaubakohtadel leiduva standardkaalu kokkuarvutamise teel. Kaalu kindlaksmääramise viisi peab saatja näitama saatekirjas. Veoste kaalu määrab kindlaks:

a) raudtee, kui laadimine toimub üldkasutatavates kohtades;

b) saatja, kui laadimine toimub mitteüldkasutatavates pealelaadimise kohtades.

Veosed konteinerites võtab raudtee vastu saatja kaaluga. Tsisternidesse valatud veoste kaal tehakse kindlaks kaalumise teel või siis saatja teeb mõõtmise teel kindlaks sisesevalamise kõrguse ja määrab eriliste kalibreerimistabelite abil tsisternidesse valatud produktide rahu. Naftasaadaste kaal määratakse kindlaks üksnes mõõtmisega, toidukaupade kaal vagunikaaludel, nende puudumisel aga kaubakaaludel.

Transportimiseks esitatava veose kohtade arvu määrab alati saatja.

Taarastatud ja tükkveosed peab saatja markeerima.

Saatja markeeringus näidatakse:

- a) saatja märgid või koha järjekorra number;
- b) saatejaam ja -raudtee nimetus;
- c) sihtjaama ja -raudtee nimetus;
- d) saaja nimetus.

Veoste transportimise korral väike- või väiketonnažilistes saadetistes saatja markeering kantakse igale kaubakohtale. Ühesuguste veoste transportimisel vagunisaadetisena ei tarvitse kanda markeeringut kõikidele kaubakohtadele, peab aga markeerima vähemalt neli kohta. Sel juhul asetatakse kinnistes vagunites markeeritud kohad - kaks kohta kummagi ukse juurde, markeeringuga väljapoole.

Veoste transportimisel puistatult või vedelas olekus ei kanta saatja markeeringut veosteile.

Saatja peab veosteile kandma ka spetsiaalse markeeringu, mis näitab veoste omadusi, nende käsitlemise viisi peale- ja mahalaadimistöödel ja hoidmisel.

Väikesaadetiste veoks vastuvõtul üldkasutatavates kohtades kannab saatejaam (lisaks saatja markeeringule) igale kaubakohale veel raudtee markeeringu.

Kooskõlastatult saatjatega võib raudtee kehtestada korra, mille järgi saatjad kannavad veosele raudteemarkeeringu enne veose esitamist transportimiseks. Raudteemarkeeringus näidatakse murruna:

- a) lugejas - järjekorra number veoste ärasaatmiseks vastuvõturaamatu järgi ja mõttekriipsu järel - kohtade arv;
- b) nimetajas - saatetee tinglik number ja mõttekriipsu järel - saatejaama tinglik number.

Raudteemarkeering tuleb reeglina kanda kaubakoha samale küljele, kuhu on kantud saatja markeering.

Raudteemarkeering näidatakse samuti raudteesaattekirja vastavas lahtris.

Vagunite etteandmine pealelaadimiseks saatja vahenditega toimub etteteatamise järgi. Jaamaülem peab saatjale vaguni etteandmisest teatama 2 tundi enne vaguni etteandmist. Kui vagunite etteandmine pealelaadimiseks viibib üle kahe tunni, on jaam kohustatud uuesti seatud korras teatama saatjale vagunite eelseisva etteandmise aja.

Veoste pealelaadimine kinnistesse vagunitesse peab toimuma nii, et see kindlustaks liikluse ning peale- ja mahalaadimistööde ohutuse, vaguni kandejõu või mahutavuse täieliku ärakasutamise ja veose säilivuse.

Veosed tuleb vagunis asetada ühetasaselt, tihedalt ja vajaduse korral kindlalt kinnitatult, et transportimisel ei tekiks nihkeid, kukkumist, uste peale langemist, hõõrumist ega vigastamist. Kergesti purunevate ja õrnade veoste pealelaadimine peab toimuma ettevaatlikult.

Ühte vagunisse laadimisel asetatakse raskemad kaubad alla ja kergemad peale. Ühte vagunisse on keelatud laadida selliseid veoseid, mis oma omadustega võivad vigastada või rikkuda teisi veoseid.

Jaamailemal on õigus keelduda vagunite vastuvõtmisest, mis ei ole tehniliste normide kohaselt täiskoormuseni või vastvatel juhtudel täie mahutavuseni või kandejõuni laaditud ja nõuda vaguni täislaadimist. Pärast laadimist vagun plommitakse raudtee plommidega.

Pärast kauba üleandmist raudteele peab saatja esindaja täitma raudtee-veokirja, milles on märgitud:

- a) veokiirus;
- b) vaguni number (vagunsaadetiste puhul);
- c) saateraudtee ja saatejaam;
- d) saatja nimetus ja tema täielik aadress;
- e) sihtraudtee ja sihtjaam;
- f) saaja nimetus ja tema aadress;
- g) saatja markeering;
- h) kohtade arv;
- i) pakendi liik;
- j) kauba nimetus;
- k) saatja või raudtee poolt kindlakstehtud kauba kaal;
- l) kauba kindlaksmääramise viis;
- m) saatja erilised märkused;
- n) saatja esindaja allkiri.

Konteinerites kauba saatmise puhul kasutatakse eri veokirju.

Veoste eest tasutakse transporditšekkidega.

Veose transportimiseks vastuvõtu aeg tõendatakse jaama kalendertempli asetamisega veokirjale.

7. Veoste vastuvõtmine raudteel

Veose saabumisel sihtjaama peab raudtee teatama saajale kindlaksmääratud tähtaegadel, näidates veose nimetuse ja koguse, samuti vagunite (konteinerite) liigi ja arvu. Vaguni-

te etteandmine mahalaadimiseks saaja vahenditega toimub ette-teetamise järgi. Kui vaguni etteandmine mahalaadimiseks viib üle 2 tunni, peab jaam uuesti teetama saajale vagunite eelseisva etteandmise aja.

Ettevõttele, organisatsioonile või asutusele adresseeritud veose saamisel peab vastuvõtja esitama jaamale ühekordse või alalise volituse veose vastuvõtuks.

Volitus peab olema alla kirjutatud ettevõtte (organisatsiooni, asutuse) juhataja ning raamatupidaja poolt ja varustatud pitsatiga.

Volitatud isik, kes veoseid vastu võtab, on kohustatud jaama nõudmisel esitama isikuttõendava dokumendi.

Pärast veose lõpparve tegemist antakse saajale kätte saatekiri allkirja vastu teekirjal, näidates viimasel veose väljaandmise aja, volituse numbril ja kaupäeva, arveldusarve numbril ja pangaosakonna nimetuse, mida saaja võib märkida ka templiga. Veose väljaandmise aeg tõestatakse jaama kalendertempli asetamisega veokirjale.

Kui vagunid antakse ette mahalaadimiseks saaja vahenditega jaama teedel, toimub vagunite üleandmine vahetult mahalaadimise kohas ja tõestatakse üleandja ja vastuvõtja poolt allkirjadega raudtee kaaluja märkmikus.

Laaditud vagunite, sealhulgas konteineritega laaditud vagunite üleandmisel peavad raudtee ja kaubasaaja esindajad välise vaatluse teel veenduma vaguni korrasolekus, plommide olemasolus ja nendel leiduvate jäljendite vastavuses veokirjas näidatud andmetele. Veoste transportimisel lahtisel veereval koosseisul peavad pooled veenduma veose kaotsimineku jälgede puudumises.

Kui vagunite üleandmisel avastatakse kommertsalane või tehniline korratus, veose puudujäägi, rikkemise või vigastamise tunnused lahtisel veereval koosseisul või ilma plommideta kinnistes vagunites, plommide puudumine (kui veokirjas on märges selle kohta, et vagun on plommitud) või korratud plommid, toimub veose väljaandmine kontrollimisega ja vastavatel kordadel kommertsakti koostamisega. Sel juhul plommi-

takse vagunid enne veose kontrollimist jaama plommidega ja koostatakse akt.

Vastavalt "NSV Liidu raudtee määrustiku" paragrahvide 65 peab raudtee sihtjaamas kontrollima veose kaalu, kohtade arvu ja seisukorda järgmistel juhtudel:

a) veose saabumisel korras vagunis, samuti vigastatud plommidega või vahejaama plommidega vagunis;

b) veose saabumisel puudujäägi, rikkumise või vigastuse tunnustega lahtisel veereval koosseisul või kinnistes vagunites ilma plommideta;

c) kiirestirikneva veose saabumisel selle kauba kohaletoimetamise tähtaja rikkumisega;

d) raudtee poolt pealelaaditud veose saabumisel korrasolevates vagunites saatejaama vigastamata plommidega, samuti transportimisel lahtisel veereval koosseisul või kinnistes vagunites ilma plommideta (kui selline vedu on ette nähtud) ilma puudujäägi, rikkumise või vigastuse tunnusteta;

e) raudtee poolt mahalaaditud veoste väljaandmisel üldkasutatavates mahalaadimiskohtades.

Ülaltähendatud juhtudel annab raudtee taarastatud ja tükikaubad ainult vigastatud kaubakohtade kaalu ja seisukorra kontrollimisega. Taara vigastamise korral või muude asjaolude avastamisel, mis võivad mõjustada veose seisundit, on raudtee kohustatud kontrollima veost arve-faktuuri järgi vigastatud kohtade avamisega.

Veosed, mis on peale laaditud saatja vahenditega ja saabunud korrasolevates vagunites saatja vigastamata plommidega, samuti lahtisel veereval koosseisul või kinnistes vagunites ilma plommideta, ilma puudujäägi, rikkumise või vigastamise tunnusteta, annab raudtee välja järgmises korras:

a) lahtiselt veetav teravili, kaunvili, jõusööt, liha ja lihasaadused - kaalu kohustusliku kontrollimisega;

b) lahtiselt veetav kartul ja köögivilid - saaja nõudel kaalu kontrollimisega piiramata ulatuses;

c) muud lahtiselt veetavad kaubad - saaja nõudel kaalu kontrollimisega 10% ulatuses ühe rongiga saabunud veostest, kuid mitte alla kahe vaguni;

d) taarastatud ja tükk-kaubad, koos saaturiga transportitavad veosed, samuti veosed, mille kaal on määratud arvestuslikul ja mõõtmise teel või tinglikult - ilma veose kohtade arvu, seisundit ja kaalu kontrollimata;

e) standardkaaluga kottides veetavad jahu, tangained, suhkur ja maisiseemned - kohtade arvu kontrollimisega.

Kui saajal ja sihtjaamal vagunikaalud puuduvad, antakse lahtiselt transportitud veosed välja ilma kaalu kontrollimiseta, kui veosega oli kõik korras.

Veosed, mis on saabunud korrasolevates konteinerites saatja vigastamata plommidega, annab raudtee saajale välja ilma nende kaalu, seisundi ja kohtade arvu kontrollimiseta.

Veosed, mis on saabunud korrasolevates taisternides saatja korras plommidega või ka ilma plommideta (kui selline vedu on lubatud) või korrasolevates punkervagunites, annab raudtee välja ilma kaalu kontrollimiseta. Tähendatud tingimuste rikkumise korral kontrollib raudtee koos saajaga vedelate kaupade kaalu samal viisil kui saatejaamas veose ülevõtmisel raudteele.

Mahalaadimisel üldkasutatavates kohtades võib saaja enne mahalaadimise algust esitada nõude veoste kaalu kontrollimise kohta jaama vagunikaaludel. Kui vagunid antakse ette juurdeveoteedele veduriga, võib nõude veose kaalu kontrollimise kohta esitada momendil, mil saaja võtab vagunid vastu lepingus määratud punktides.

Veose kaal loetakse õigeks, kui vahe saatejaamas määratud kaalu ja sihtjaamas kontrollimise tulemusena selgunud kaalu vahel ei ületa:

a) kaalu puudujäägi puhul - antud veose kaalu loomuliku kao normi ja kaalu näitudes lahkumineku normi või antud veose ülekaalumise täpsuse normi;

b) kaalu ülejäägi puhul - kaalude näitudes lahkumineku normi või antud veose ülekaalumise täpsuse normi.

Sihtjaamas kontrollimisel avastatud liigsed kaubad antakse saajale välja allkirja vastu. Üleliigsete kaupade väljandmise kohta hoiuallkirja vastu tehakse kommertsaktile märkus.

Veose puudujäägi, rikkemise või vigastamise korral, kui selle kohta oli enne veose väljaandmist koostatud kommertsakt, võib sihtjaam saajale veose välja anda ainult pärast tegeliku puudujäägi, rikkemise või vigastuse suuruse kondlaksmääramist vastavalt saaja poolt esitatud dokumentidele. Kui saaja tähen-
datud dokumente ei esita, antakse veos saajale välja pärast kommertsakti koostamist või vastavatel juhtudel pärast eks-
pertiisiakti koostamist.

Saabunud veose puudujäägi või kvaliteedi kindlakstege-
miseks võib raudtee omal algatusel või saaja nõudmisel välja
kutsuda ekspertiisibüroo eksperdi või kvaliteediinspektsoo-
nist kvaliteediinspektori. Üheaegselt eksperdi väljakutsumi-
sega teatab raudteejaam sellest saajale.

Ekspertiis kiirestiriknevate veoste puhul tuleb teosta-
da hiljemalt 24 tunni jooksul, arvates vaguni avamisest.

Ekspertiisi tulemused vormistatakse aktiga. Ekspertii-
siaktile peavad alla kirjutama peale eksperdi kõik ekspertii-
si juures olnud isikud. Ekspertiisi kulud tasutakse vastavalt
raudtee või saaja poolt, olenevalt sellest, kelle algatusel
ekspert on välja kutsutud. Järgnevalt kantakse ekspertiisi
kulud selle poole arvele, kes on süüdi veose rikkemises, puu-
dujäägis või vigastuses. Ekspertiisi pole lubatud teha veoste
suhtes, mille maksumus on alla 10.- rubla, samuti juhul, kui
ekspertiisi kulud ületavad kahju suuruse. Neil juhtudel mää-
ravad kahju suuruse ja põhjuse jaamaülem ja saaja ning need
näidatakse kommertsaktis.

Veose väljaandmise kohta peab jaam saaja nõudel tegema
veekirja pöördel vastavasse lahtrisse märkuse järgmiselt:

a) kui avastatakse veose kaaluline puudujääk, mis ei
ületa kaalude näitudes lahkumineku normi ning loomuliku kao
normi ja puuduvad riisumise tunnused, samuti kui avastatakse
ülejääk veose kaalus, mis ei ületa kaalude näitudes lahkumi-
neku normi:

"Veose kaalu kontrollimisel " " 19...a.
osutus kaal

b) veose kontrollimise tulemuste vormistamisel kommerts-
aktiga:

"Koostatud kommertsakt nr. " " 19..a.

(mille kohta)

c) veose väljandmisel ilma kontrollimata:

- kinnises veerevas koosseisus (konteineris) plommide all saanud veoste puhul:

"Veos käesoleva veokirja järgi saabus korras (vagunis, konteineris) nr..... saatja korras plommidega ja on välja antud " "19...a. vastavalt NSVL raudteede määrustiku paragrahvile 65 (67) ilma kontrollimiseta";

- ilma plommideta vagunis, samuti lahtisel veereval koosseisul transporditavate veoste puhul:

"Veos käesoleva veokirja järgi saabus korras vagunis nr..... ilma kaotsimineku tunnusteta ja on välja antud " " 19....a. vastavalt NSVL raudteede määrustiku paragrahvile 65 ilma kontrollimiseta";

- lahtisel veereval koosseisul transporditavate metsamaterjalide ja küttepuidude puhul:

"Veos käesoleva veokirja järgi saabus korras (poolvagunis, platvormil) nr..... (markeeringu rikkumiseta, ilma kinnitiste rikkumiseta) ja on välja antud " " 19..a. ilma kontrollimiseta";

- saatja või saaja saaturiga transporditavate veoste puhul:

"Veos käesoleva veokirja järgi saabus saatja (saaja) saaturiga ja on saajale üle antud vahetult saaturi poolt".

Kui avastatakse kaalu ja kohtade ülejäägid, teeb jaam ettenähtud märkused kohustuslikus korras, olenemata saaja nõudest.

Neil juhtudel, kui raudteele on pandud veoste kontrollimise kohustus, toimub vaguni avamine jaama esindaja juuresolekul.

Veose väljaveol jaamast peab saaja esitama veokirja. Neis jaamades, kus on kehtestatud veose jaamast väljaveo kord lubade alusel, annab kaubakontor saajale koos veokirjaga ka läbipääsuloa. Need mõlemad dokumendid esitatakse kaalujale.

Veose väljaveol läbi jaama kontrollvärava võtab väljavedu kontrolliv töötaja loa ära.

Kui väljavedu toimub pärast veose tasuta hoiutähtaja möödumist, peab saaja esitama kaalujale kviitungi hoiuraha tasumise kohta.

Järelsaatedokumentidega transporditavate veoste väljaandmine toimub:

a) põhiliste dokumentidega saabunud veose osa väljaandmine - allkirja vastu teekirjal veokirja ja kommertsakti väljaandmisega;

b) järelsaatedokumentidega saabunud veose osa väljaandmine - allkirja vastu järelsaadetise teekirjal, saaja poolt veokirja ja kommertsakti esitamisel, sealjuures kommertsakt võetakse ära.

Veo lõpparve tehakse veokirja järgi.

Veose mittesaabumist kohaletoimetamiseks ettenähtud tähtajal peab jaam tõestama saaja poolt esitatud kviitungil märkusega "Veos ei ole saabunud" ja sihtjaama kalendertemp-liga. Kui veos ei saabunud sihituse kohaselt kohaletoimetamiseks ettenähtud tähtajal, toimetab sihtjaam saaja nõudel veose otsimist. Veose otsimise nõude põhjendatuse tõestamiseks peab saaja esitama jaamaülemale kaubakviitungi, selle puudumisel aga ühe järgmistest dokumentidest: hankija arvefaktuur või seda asendav dokument, saatejaama õiend veose ärasaatmise kohta, kui tähendatud dokumentidel on andmed veose liigi, saatmise kuupäeva, saatejaama ja -tee, sihtjaama ja -tee, veokirja numbri ja vaguni numbri kohta.

Pärast kauba väljalaadimist vagunist (konteinerist) tuleb vagun (konteiner) puhastada nii seest- kui ka väljast-poolt. Pärast väljalaadimist puhastab vagunid kaubasaaja, kui väljalaadimine toimus tema vahenditega, või raudtee, kui väljalaadimine toimus raudtee vahenditega.

Konteinerid puhastab kõikidel juhtudel saaja.

Raudteel on õigus mitte vastu võtta kaubasaaja poolt pärast väljalaadimist või tühendamist puhastamata jäetud vaguneid ja konteinereid enne, kui nad on puhastatud ja nõuda

kaubasaajalt sisse trahv vagunite seismise ja konteinerite kinnipidamise eest.

8. Kaupade vedu veetranspordiga

Kaupade vedu veeteedel teostavad jõe- ja meretransport.

Siseveeteedel toimuvad kohalikud (ühe laevanduse piires), otsesed (mitme laevanduse vahel) või segaveod (raudtee-, jõe- ja meretranspordi osavõtul).

Meretranspordis eristatakse väikesekabotaazilisi (NSVL sadamate vahel ühel merel) ja suurekabotaazilisi (NSVL sadamate vahel erinevatel meredel) vedusid.

Veoste vedu veetranspordiga planeeritakse analoogiliselt raudteetranspordi planeerimisega.

Majanduslikke seoseid klientuuri ja laevanduse vahel reguleeritakse lepingutega, mis sõlmitakse navigatsioonipeerioidiks.

Leping kauba veoks meretranspordiga sõlmitakse kogu laeva, tema osa või laeva teatud ruumide kasutamiseks eritasu - prahiraha eest. Sellist lepingut nimetatakse prahilepinguks. Vedu võib toimuda ka veolepingu alusel ilma kogu laeva või tema osa saatja käsutusse andmata. Neil juhtudel kasseeritakse saatjalt veose vastuvõtmisel sisse veoraha, peale- ja mahalaadimistöõde tasu reidil ning teised maksed jõe- ja mere-laevanduses kehtivate tariifide alusel.

Olenevalt navigatsiooni iseärasustest üksikutel jõe- ja järveteedel on kehtestatud kohaleveo tähtajad erinevate teelõikude kohta liikumisel suure või kaubakiirusega päri- või allavoolu. Kohaletoimetamise üldine tähtaeg määratakse kindlaks kui tähtaegade summa, mis on arvestatud iga teelõigu kohta eraldi.

Kaupade vastuvõtu ja kaalumise eeskirjad, veoste ümberadresseerimine ning poolte vastutus veoste eest on analoogilised raudteetranspordi vastavate eeskirjadega, välja arvatud mõningad muudatused, mis on tingitud veetranspordi

spetsiifikast. Analoogiline on ka veekirja täitmise kord.

Veoste vedamisel jõgedel ja järvedel jõetranspordi laevadega, raudtee-veetranspordi segaühenduse veod, veetranspordi otseühendused, naftasaaduste pukseerimine ja kaupade vedu merel jõetranspordi laevadega vormistatakse veekirjaga; meretranspordi veosed vormistatakse konossemendiga (lastikiri).

Rööbiti riikliku jõe- ja merelaevandusega kasutatavad kaubandusorganisatsioonid, kes asuvad veeteederikastes rajoonides, ka oma transporti.

9. Automajandid ja kaubanduses kasutatavad autotranspordi veovahendid

Autotransport jaguneb:

- a) üldkasutatav transport, mis kuulub liiduvabariikide autotranspordi ja maanteede ministeeriumide süsteemi;
- b) ametkondlik transport, mis on allutatud ministeeriumide ja ametkondade asutustele, organisatsioonidele ja ettevõtetele.

Põhiliseks vedusid teostavaks organisatsiooniks on automajand. ENSV-s juhib riiklike automajandite tööd Eesti NSV Autotranspordi ja Maanteede Ministeerium.

Eesti NSV Kaubandusministeeriumi süsteemi kaubandusorganisatsioonid ja -ettevõtted kasutavad kaupade transportimiseks riiklike autobaaside transpordivahendeid.

ETKVL süsteemil on kaupade veoks organiseeritud isemajandav Autobaaas asukohaga Tallinnas, millele alluvad autokolonnid suuremates linnades, nagu Rakveres, Tartus, Kingissepas jm. Ka üksikutele tarbijate kooperatiividel, mis asuvad riiklikest automajanditest ja ETKVL süsteemi automajanditest eemal, on oma välkesed automajandid.

Autobaaside ja autokolonnide ülesandeks on kaupade tsentraliseeritud vedu kaubandusorganisatsioonidesse ja -ettevõtetesse.

Tarbijate kooperatsiooni süsteemis on organiseeritud veel tarbijate kooperatiivide oblastite ja vabariiklike lii-

tude suurte rajoonidevaheliste baaside juurde autotranspordi- ja ekspeditsioonikontorid. Need teenindavad lepingute alusel tarbijate kooperatiive, rajooni tarbijate kooperatiive ja rajooni tarbijate kooperatiivide liituseid, mis paiknevad antud rajoonidevahelise baasi tegevusrajoonis. Klientide ülesandel täidavad kontorid transpordi- ja ekspeditsioonioperatsioone: ostavad välja, saadavad ära ja transpordivad veoseid ning vormistavad transpordidokumente.

Kaubanduses kasutatavad autotranspordi veovahendid on erineva kandejõu ja konstruktsiooniga (veokastiga, furgoon- ja tsisternautod, isekallutajad jt.). Automarkidest on kõige enam tuntud ЗММ, ГАЗ, МАЗ, ЯЗ, КрАЗ, ЯАЗ jt.

Linnasisestel lühikestel vedudel peetakse otstarbekaks kasutada väikese, kuni 3 t kandejõuga veoautosid ja motorolereid; pikemateks vedudeks ning pikamööduliste ja raskete kaupade veoks kasutatakse keskmise, 4 - 7 t kandejõuga veoautosid, kaugeteks ja linnadevahelisteks vedudeks kasutatakse üle 7 t kandejõuga veoautosid ja autoronge. Viimasel ajal on autotranspordi veovahendeid täiendatud ja moderniseeritud. On kasutusele võetud furgoonautod kangaste, valmisriiete, jalatsite ja muude kaupade veoks, autorongid mööbli veoks, autotsisternid naftasaaduste veoks; laadimisseadmetega varustatud autod, mis võimaldab teha peale- ja mahalaadimistöid ilma transporditöölise abita. ETKVL Autobaas kasutab luuktõstuki- ga furgoonautosid kaupade konteinerites transportimiseks kauplustesse, mis väldib transporditöölise kasutamise ja võimaldab peale- ja mahalaadimise aegu vähendada miinimumini.

10. Autotranspordi kasutamise üldeeskirjad

Veoste autotranspordiga transportimise, ekspeditsioonioperatsioonide ja laadimistöõde ning laadimismehhanismide kasutamisele andmise aluseks on leping või tellimine.

Tellimise kaupade veoks, laadimistöõde teostamiseks, veoautode ning laadimismehhanismide kasutamiseks peab tellija

esitama autotranspordiorganisatsioonile kaks päeva enne veo teostamist, kuid mitte hiljem kui kell 12.00 veopäevale eelneval päeval.

Kui kauba vedu teostatakse lepingu alusel tsentraliseeritud korras, võib poolte kokkuleppel tellimise esitada viis-päevakuks, dekaadiks või kuuks. Sel juhul teatab tellija autotranspordiorganisatsioonile iga päev kuni kell 12.00 järgmisel päeval transporditava kauba koguse.

Tellimine loetakse vastuvõetuks, kui autotranspordiorganisatsioon ei ole tellijale teatanud tellimise täielikust või osalisest äraütlemisest veopäevale eelneval päeval hiljemalt kell 14.00. Tellijal on õigus muuta veotellimises ettenähtud veotingimusi, samuti osaliselt või täielikult loobuda tellimisest, kui ta teatab sellest autotranspordiorganisatsioonile veopäevale eelneval päeval hiljemalt kell 14.00.

Vedude teostamisel autotranspordiorganisatsiooni poolt peavad kaubasaatjad ja -saajad kindlustama:

- a) et juurdepääsuteed peale- ja mahalaadimise punktidetele tagaksid autodele normaalse juurdepääsu ja autode vaba manööverdamise igal aastaajal;
- b) neile kuuluvate peale- ja mahalaadimisplatside komplekteerimise, sõltuvalt täidetavate operatsioonide iseloomust ja mahust:

- inventari, taglase, mehhaniseerimisvahendite ja vajaliku hulga laadijatega;
- vastavate kaalumisvahenditega;
- tuletõrjevahenditega;
- valgustusega vastavalt kehtivatele normidele.

Autotranspordiorganisatsioon on kohustatud auto ette andma pealelaadimiseks puhtana ja antud kauba veoks kõlblikus seisukorras. Mahalaadimise lõppemisel peab kaubasaaja auto puhastama. Poolte kokkuleppel võib nimetatud töid teha autotranspordiorganisatsioon vastava tasu eest.

Kaubasaatja on kohustatud veosed ette valmistama enne auto saabumist pealelaadimisele.

Veosed, mis vajavad transportimisel kadude, rikkemise ja purunemise vältimiseks taarat, tuleb esitada veoks korras taaras.

Kui linnadevahelisteks vedudeks antakse väikesaadetise-na pakitud ja tükikaubad, on kaubasaatja kohustatud eelnevalt iga kaubakoha markeerima. Veoste markeeringul näitab kaubasaatja järgmised andmed:

- a) murruna, mille lugejaks on saatja autokaubajaama poolt tellimisele omistatud number ning kriipsuga eraldatud kohtade üldine arv, nimetajaks koha number;
- b) kaubasaatja nimetus;
- c) saatja autokaubajaama nimetus;
- d) sihtpunkti autokaubajaama nimetus;
- e) kaubasaaja nimetus;
- f) saadetise kaal.

Kohustuslikus korras näidatakse kauba transpordidokumentides: veose täpne nimetus, kogus, kaal, kaalu määramise viis, pakendi liik, peale- ja mahalaadimise viis, laadimis-mehhanismi liik, auto laadimisele etteandmise ja laadimise lõpetamise aeg ning veo kaugus.

Taarastatud ja tükikaubad, mis on transportimiseks vastu võetud standardkaalu järgi või kaalu järgi, mis on kaubasaatja poolt igale kaubakohale märgitud ning on saabunud sihtpunkti korrasolevas taaras, antakse üle kaubajaamale samas korras.

Kaubasaaja nõudmisel kaalutakse vigastatud kaubakohad üle.

Autotranspordiorganisatsioonil on õigus transpordiks esitatud kaup üle kaaluda, kui on alust arvata, et kaubasaatja poolt näidatud kauba kaal ei vasta tegelikkusele.

Veoste kohaletoiimetamise tähtajad linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel on järgmised:

Veo kaugus kilomeetrites	Kohaletoimetamise aeg ööpäevades	
	rongsaadetised	väikesaadetised
Kuni 250 km	1	2
251 kuni 400 km	2	3
Üle 400 km	Iga järgneva täis või mitte-täieliku 250 km kohta lisatakse 1 ööpäev	

Autokaubajaamad on kohustatud teatama õigeaegselt ja tasuta kaubasaajatele iga eelseisva veose kohaletoimetamisest või etteandmisest laadimiseks nende ladudes.

Kui kaubasaaja keeldub kaupa vastu võtmast põhjustel, mis ei olene autotranspordiorganisatsioonist, adresseerib kaubasaatja veose ümber teisele kaubasaajale või see toimetatakse tagasi kaubasaatjale. Neil juhtudel tasub kaubasaatja veokulu mõlemas suunas ja maksab trahvi auto seisuaaja eest. Kaubasaaja peab kauba transpordi-saatelhel näitama veose vastuvõtust keeldumise põhjuse. Veose vastuvõtust keeldumisel linnadevahelistel marsruutidel kooskõlastab autokaubajaam kaubasaatjaga telegraafi teel kauba uue sihtkoha. Juhul kui kaubasaatja ei esita ööpäeva jooksul vastavat teadet veose ümberadresseerimise kohta, on autokaubajaam kohustatud veose tagastama kaubasaatjale.

Vedudel kestusega üle ühe ööpäeva (välja arvatud veod linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel) tasub tellija autotranspordiorganisatsioonile veo eest peale tariifimaksu veel vastavalt kehtivale seadusandlusele autojuhile komandeerimisrahad.

11. Autotranspordi veotariifid

Autotranspordi veotariifid liigitatakse järgmiselt:

- a) üldised kaubaveotariifid;
- b) kaubaveotariifid linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel;

c) väikesaadetiste veotariifid linnadevahelistel marsruutidel;

d) erandtariifid puistkaupade massilisel veol mehhaniseeritud peale- ja mahalaadimisega;

e) ajatariifid;

f) kilomeetrijärgse arvestuse tariifid;

g) ekspeditsioonioperatsioonide ja muude teenuste tariifid;

h) veoste transportimisel teostatavate laadimistöõde tariifid;

i) autotranspordiorganisatsioonide poolt teostatavate laooperatsioonide tariifid.

Üldised veotariifid kaupade veol kaalu järgi kujutavad endast veotasu ühe tonni vedamise eest, kusjuures arvestatakse veo kaugusega kilomeetrites ja veose klassiga. Veoste transportimisel autotranspordiga võetakse tasu veetud kauba tegeliku kaalu eest vastava klassi tariifide järgi, sõltumata transpordivahendite kandejõust, välja arvatud väikesaadetised ja veosed autokonteinerites, mis kuuluvad tasumisele väikesaadetiste veotariifide alusel.

Kehtestatud nomenklatuuri ja klassifikatsiooni järgi jaotatakse kõik veosed viide klassi.

Esimese klassi veosed on sellised, mis kindlustavad veoauto kandejõu kasutamise koefitsiendi 1,0 (kangad, lakid, laudad, metallkaubad, mesi, suhkur, tangained, keedised jt. kaubad).

Teise klassi kuuluvad veosed, mis kindlustavad autode kandejõu kasutamise koefitsiendi 0,71 kuni 0,99 (köögiviljad, makaronid, kohupiim, kohv, juustud, jahutooted, kooli-, kirjutus- ja kantseleikaubad, ekstraktid jt. kaubad).

Kolmandasse klassi kuuluvad kaubad, mis kindlustavad autode kandejõu kasutamise koefitsiendi 0,51 kuni 0,70 (kui- vatatud köögiviljad, magnetofonid, munad, kalapüügiriistad, juvelitooted, jäätis, eluskala jt. kaubad).

Neljandasse klassi kuuluvad veosed, mis kindlustavad autode kandejõu kasutamise koefitsiendi 0,41 kuni 0,50 (põ-

randalambid, mootorrattad, mineraalvatt, madratsid, pudukaubad karpides jt.).

Viiendasse klassi kuuluvad veosed, mis kindlustavad autode kandejõu kasutamise koefitsiendi kuni 0,4 (plastmassist elektriarmatuurid, klaverid, mänguasjad karpides, keelpillid, puidust vaadid jt.).

Kui kaubasaatja esitab veoks kaupa vähem tellimises näidatust ja auto ei ole täielikult koormatud, arvestatakse veotasu kogu tellimises näidatud kauba eest, kuid mitte üle auto kandejõu, arvestades veose klassi.

Transportimise eest tellijale esitatavates arvestustes tuleb ära näidata tasu vaeglaadimise eest.

Tellimises näidatud kauba kogusest suurema tonnaažiga auto etteandmisel tellijale ei võeta tasu auto kandejõu mit-tetäieliku kasutamise eest.

Üldtariifid muutuvad kaugusest sõltuvalt (1 - 100 km piires) järgmiselt: ühe tonni esimese klassi veose vedamise eest 1 km kaugusele võetakse veotasu 20 kopikat, teise klassi veose eest 25 kopikat, kolmanda klassi veose eest 33 kopikat, neljanda klassi veose eest 40 kopikat ja viienda klassi veose eest 50 kopikat. Veo eest 50 km kaugusele võetakse esimese klassi veose eest rbl. 1,95, teise klassi veose eest rbl. 2,44, kolmanda klassi veose eest rbl. 3,25, neljanda klassi veose eest rbl. 3,90 ja viienda klassi veose eest rbl. 4,88.

Veoste veol üle 100 km kaugusele võetakse iga tonn-kilomeetri eest üle 100 km esimese klassi veoste eest 3,0 kopikat, teise klassi veoste eest 3,8 kopikat, kolmanda klassi veoste eest 5,0 kopikat, neljanda klassi veoste eest 6,0 kopikat ja viienda klassi veoste eest 7,5 kopikat.

Tasu veoste transportimisel üldkasutatava autotranspordiga linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel rongsaadetis-tena võetakse samuti sõltuvalt veokaugusest ja veose klassist. Kuni 50 km kaugusele ühe tonni esimese klassi veose vedamise eest võetakse tasu rbl. 1,70, teise klassi veose eest rbl. 2,12, kolmanda klassi veose eest rbl. 2,84, neljanda klassi

veose eest rbl. 3,40 ja viienda klassi veose eest rbl.4,25. Üle 500 iga täis või pooliku 50 km eest võetakse täiendavat tasu esimese klassi veose eest rbl. 1,40 tonn, teise klassi veose eest rbl. 1,75 tonn, kolmanda klassi veose eest rbl. 2,34 tonn, neljanda klassi veose eest rbl. 2,80 tonn ja viienda klassi veose eest rbl. 3,50 tonn.

Väikesaadetiste veol linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel, sõltumata veose klassist, võetakse veetasu olenevalt veokaugusest ja saadetise hulgast.

Väikesaadetised liigitatakse kaalu järgi neljateistkümneks rühmaks (esimene rühm kaaluga kuni 200 kg ja neljateistkümnes rühm kaaluga 1801 kuni 2000 kg).

Väikesaadetiste ja kaubaveo tariifidesse linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel on arvatud kogu kaubaveo ja ekspedeerimise maksumus kaubasaatja laost kaubasaaja laoni lähte (siht-) autokaubajaama piires.

Veoste sisseveol väikesaadetistena autokaubajaama või väljaveol autokaubajaamast vahetult kaubasaatjate (-saajate) poolt tehakse viimastele veomaksumusest mahahindlus: saadetistele kaaluga kuni 0,5 tonni - 70 kopikat ja üle 0,5 tonni - 1.- rubla.

Väikepartiiliste ja autokonteinervedude teostamise eest kliendi tellimise alusel punktidesse, kus autokaubajaamad puuduvad, võetakse tasu nende veoste kohaletoometamisel lähimast autokaubajaamast sihtpunktini kilomeetrijärgse tariifi alusel.

Erandtariife puistkaupade massiliseks veoks mehhaniseeritud peale- ja mahalaadimisega kasutatakse puistkaupade veol isekallutajate ja dumpkaritega kuni 7 km kaugusele. Tariifitabelis on toodud veetasu esimese klassi veose ühe tonni eest vastavalt veokaugusele.

Puistkaupadele, mis kuuluvad teistesse veoste klassidesse, rakendatakse koefitsiente; teise klassi veoste korral on koefitsient 1,25, kolmanda klassi veostel 1,67, neljanda klassi veostel 2,0 ja viienda klassi veostel 2,5.

Ajatariifid veoautode kasutamise eest tunnitasu alusel määratakse kindlaks sõltuvalt veoauto kandejõust ning arvestades auto keskmiseks läbisõiduks kuni 10 km tunnis. Suurema kiiruse korral võetakse täiendavat tasu iga läbisõidetud kilomeetri eest üle 10 km tunnis.

Ajatariife rakendatakse:

a) kui ei ole võimalik transporditavate veoste koguseline arvestus;

b) veoste transportimisel autodega, mille kandejõud on kuni 1 tonn.

Tasu ajatariifi järgi arvestatakse auto saabumise momendist kliendi korraldusse kuni auto vabastamiseni kliendi poolt, kui etteandmise ja garaaži tagasipöördumise kaugus ei ületa 10 km. Juhul kui ajatariifi järgi antud auto etteandmise kaugus ja tagasipöördumise kaugus ületavad 10 km, arvestatakse tasu kogu läbisõidu eest kilomeetrijärgse tariifi alusel.

Auto seisuaaja eest autotranspordiorganisatsiooni süü tõttu ja autojuhi lõunavaheaja eest tasu ei võeta.

Üldine maksustatud aeg auto (autorongi), motorrolleri, mootorratta kasutamise eest ajatariifi järgi ümmardatakse täpsusega kuni 0,5 tundi; aega vähem kui 0,5 tundi loetakse 0,5 tunniks, aega üle 0,5 tunni loetakse täistunniks.

Auto antakse tellija käsutusse mitte vähem kui üheks tunniks.

Kilomeetrijärgse arvestuse tariifid sõltuvad autode kandejõust ja läbisõidetud kilomeetrite arvust.

Kilomeetrijärgseid tariife rakendatakse:

a) auto läbisõidu eest töökohale, mis asub väljaspool auto alalist asukohta, ja tagasi;

b) auto läbisõidu eest mõlemas suunas juhtudel, kui vedu ei toimunud tellija süü tõttu, samuti kui kaubasaaja loobus veose vastuvõtmisest;

c) auto (autorongi) tühisõidu eest esimese pealelaadimise punktini või viimasest mahalaadimise punktist, kui mõlemad (nii esimese pealelaadimise kui ka viimase mahalaadimise

se punktid) asuvad väljaspool asustatud punkti piire, kus asub autotranspordiorganisatsioon. Seejuures tasutakse kõige lühema läbisõidu eest.

Veoste transportimisel spetsiaalsete autodega suurendatakse tariifset veotasu järgmiselt:

- a) refrižeraatoritele 20%
- b) autotsisternidele, metsaveoautodele, metalliveokitele, isekallutajatele-mördiveokitele ja teist tüüpi spetsiaalsetele autodele .. 15%
- c) furgoonautodele 10%

Nimetatud spetsiaalsete autode veotasu suurendamist rakendatakse arvlemisel nii aja- ja kilomeetrijärgse tariifi alusel teostatavatel vedudel kui ka linnadevahelistel ja väikesaadetiste vedudel.

Veoste transportimise eest isekallutajatel kaugemale kui 15 km, samuti isekallutajate kasutamise eest aja- ja kilomeetrijärgse tariifi alusel, suurendatakse tariifilist veotasu 10%.

Tõsteseadeldisega veoauto kasutamisel aja- ja kilomeetrijärgse tariifi alusel suurendatakse tariifilist veotasu 15%.

Veoste transportimise eest ühe koha kaaluga 2 kuni t, välja arvatud ehitusmaterjalide vedu konteinerites ja alustel, tõstetakse veotasu 20%.

Autotranspordi ettevõtetal on õigus vähendada autotranspordi ühtseid kaubaveotariife, kui see on majanduslikult otstarbekohane.

Ekspeditsioonioperatsioonide ja muude teenuste tariife rakendatakse autotranspordiorganisatsioonide poolt ekspeditsioonioperatsioonide eest.

Tasu ekspeditsioonioperatsioonide eest võetakse protsentides vedude maksumusest ühtsete veotariifide järgi järgmiselt:

- I kategooria veoste eest 4%;
- II kategooria veoste eest 7%;

- III kategooria veoste eest 12%;

- IV kategooria veoste eest 30%.

Veosed liigitatakse kategooriatesse järgmiste tunnuste alusel:

a) I kategooria - veosed, mis ei nõua vastuvõtmisel ja üleandmisel palju aega, samuti ei vaja suurt tähelepanu teel ekspedeerimisel (tellised, keraamilised tooted, linoleum, parkett, küttepuud, saematerjalid, metallitooted jt.), samuti kõik veosed, mida transporditakse spetsiaalsete veokastidega autodel kaubasaatja plommi all ja veosed konteinerites;

b) II kategooria - veosed, mille vastuvõtmine ja üleandmine nõuab tunduvalt rohkem aega, ettevaatlikkust veol ja tähelepanu ekspedeerimisel: toidu- ja tööstuskaubad pakendis, mis ei vaja kaalumist ega ülelugemist; tolmsed veosed: lubi, tsement, alabaster, kips; naftasaadused, klaas ja toornahad;

c) III kategooria - veosed, mis vajavad ülelugemist, kaalumist, erilist ettevaatlikkust veol ja ekspedeerimisel: toidu- ja tööstuskaubad väikepakendites ja pakendita; kaubad, mida transporditakse ühekordse veoga ja mille äraandmine ning vastuvõtmine vormistatakse erinevates punktides (väikesed kaubapartiid);

d) IV kategooria - veosed, mille valvet või vastuvõtmist ja üleandmist ei saa teostada autojuht ja vajavad seetõttu ekspeditori kaasasõitmist.

Veoste transportimisel teostatavate laadimistöde eest võetakse tasu mehhaniseeritud peale- ja mahalaadimisel ühe tonn-operatsiooniga eest, näiteks tüki- ja pakenditaaras veoste eest 18 kopikat tonn-operatsiooniga. Tonn-operatsiooniks nimetatakse kauba peale- või mahalaadimist või ümberpaigutamist laosisestel töodel.

Peale- ja mahalaadimismehhanismide kasutamisel ajatöö alusel võetakse tasu ühe tunni eest.

Tasu peale- ja mahalaadimistöde eest, mida teostatakse käsitsi ja väikemehhanismide kasutamisega (vankrid, kärud, reidelid, latid jt.), võetakse tasu ühe tonn-operatsiooniga eest.

Kui tellijale antakse kasutada auto või laadimismehhanism ajatariifi alusel koos laadijatega, võetakse tasu laadija iga tööl oldud tunni eest 70 kopikat.

Kui autojuht teostab peale- või mahalaadimistöid autol kandejõuga kuni 1 tonn, võetakse tasu 21 kopikat tellija käsutuses oldud iga tunni eest. Kui autojuht teeb peale- ja mahalaadimistöid autol kandejõuga üle ühe tonni, määratakse tasu poolte kokkuleppel.

Kui kaupu transporditakse autol ja sellega sõidavad kaasa peale- ja mahalaadijad ning laadijatele tasutakse kooskõlas tariifidega, võetakse tellijalt täiendavat tasu 70 kopikat laadija teel oldud iga tunni eest.

Autotranspordiorganisatsioonide poolt teostatavate laoperatsioonide tariifid. Kaupade hoidmise eest võetakse tasu iga brutotonni eest ööpäevas:

a) kinnises ruumis - 2,4 kopikat;

b) lahtisel platsil - 0,8 kopikat.

Kaupade vastuvõtmise ja väljaandmise eest (lisaks peale- ja mahalaadimiskuludele) võetakse tasu iga tonni eest:

a) kinnises ruumis - 17 kopikat;

b) lahtisel platsil - 7 kopikat.

Iga kaubapartii väljastamisel osade kaupa võetakse hoiutasu kogu partii eest kuni selle lõpliku väljastamiseni.

Kaupade hoidmisel laos üle lepingus ette nähtud ajanormi (lisaks kaupade hoidmiseks kehtestatud tariifidele) võetakse tasu:

a) esimesel 10 päeval - 10 kopikat väljavedamata kauba tonnilt iga viivitatud päeva eest;

b) järgnevate päevade eest - 20 kopikat väljavedamata kauba tonnilt iga viivitatud päeva eest.

12. Tariifsete tasumäärade rakendamine autotranspordiga teostatavatel vedudel

Mitmeklassiliste veoste transportimisel ühel autol ühele ja samale kliendile võetakse veotasu tegelikult veetud kauba koguselt selle veose klassi järgi, millele vastab kandjõu kasutamise tegelik aste auto veokasti mahutavuse täielikul kasutamisel.

Kaupade tsentraliseeritud sisse- ja väljaveol raudteedaamades, sadamates ning muudes organisatsioonides võivad autotranspordiorganisatsioonid kooskõlas tellijaga arvestuste lihtsustamiseks kehtestada linna piires keskmised veokaugused ja keskmise veose klassi.

Ühe ja sama tellija veoste transportimisel vahepealsete sissesõitudega võetakse veotäsu kogu tellimises näidatud veose koguselt ja veokauguselt esimesest pealelaadimispunktist kuni viimase mahalaadimispunktini.

Kaupade vedu peab toimuma lühimat teed mööda, välja arvatud juhud, kui olenevalt teetingimustest vedude teostamine osutub ratsionaalsemaks teist teed mööda. Neil juhtudel on autotranspordiorganisatsioon kohustatud tellimise vastuvõtmisel tellijat informeerima pikema veokaugusega marsruudi kasutamisest. Sel juhul toimub tasumine tegeliku veokauguse järgi.

Linnadevaheliste kinnitatud marsruutide kaubaveo tariife rakendatakse ainult neil vedudel, mida teostavad autokaubajaamad Eesti NSV Autotranspordi ja Maanteede Ministeeriumi poolt kinnitatud marsruutidel.

Linnadevahelised tsentraliseeritud kaubaveo marsruudid, veoste vastuvõtu- ja väljaandmispunktid ning nende vahelised kaugused kehtestab ja teeb teatavaks Eesti NSV Autotranspordi ja Maanteede Ministeerium.

Muude linnadevaheliste vedude puhul rakendatakse ühtseid kaubaveo tariife.

Tariifse veokauguse arvutamiseks, mille järgi võetakse tasu tsentraliseeritud vedude eest linnadevahelistel kin-

nitatud marsruutidel, välja arvatud väikesaadetised, lisatakse Eesti NSV Autotranspordi Ja Maanteede Ministeeriumi poolt teatavaks tehtud kauba vastuvõtu- ja väljaandmispunktide vahekaugusele Moskvast ja Leningradis täiendavalt 10 km, liiduvabariikide pealinnadele ja oblastite keskustele 6 km, teistele linnadele 4 km ja asulatele 1 km.

Autokaubajaamad peavad takistamatult ja piiramatus koguses vastu võtma kaupu linnadevahelisteks tsentraliseeritud vedudeks ühekordsete tellimiste ja lepingute alusel.

Veoste transportimise eest arvlemisel, välja arvatud puistkaupade massilisel veol, mille eest tasutakse erandtariifide järgi, alla poole kilomeetri ei tasuta, pool kilomeetrit ja rohkem tasutakse nagu täiskilomeeter. Minimaalseks tasutavaks veokauguseks on üks kilomeeter.

Erandtariife rakendatakse sel juhul, kui tellija kindlustab autole pideva töö ühes laadimispunktis mitte vähem kui üheks vahetuseks ja tingimusel, kui peale- ja mahalaadimistööd on täielikult mehhaniseeritud ning toimuvad ajanormide piires, mis on kehtestatud ühtsete veotariifidega.

Juurdehindlust spetsialiseeritud autotranspordi eest rakendatakse veostele, mis vajavad nimetatud autosid, samuti juhtudel, kui klient tellib spetsialiseeritud auto.

Autode tööle suunamisel väljapoole nende alalist asukohata ja tagasipöördumisel tasub tellija:

a) läbisõidu autotranspordiorganisatsiooni asukohast kuni auto ajutise parkimise kohani, raudteejaamani (sadamani) ja tagasi - kilomeetrijärgse arvestuse tariifi alusel;

b) komandeeritavate autojuhtide ja remonditööliste töötasu summad autode transportimise aja eest raudteel või veotranspordiga;

c) tegelikud kulud, mis on seotud autode ja neid teendavate töötajate veoga raudtee- ja veotranspordiga;

d) autojuhtide ja autotranspordiettevõtte teiste töötajate päevarahad kogu komandeerimisel viibimise aja eest;

e) tegelikud kulud, mis on seotud kütuse ja määrdeainete kohaletoimetamisega, kui neid ei ole võimalik saada tööko-
halt.

Kui klient tangib autod töökohal, tasub autotranspordiorganisatsioon kütuse ja määrdeainete maksumuse kehtivate hulgihindade alusel.

On keelatud ajatariifi järgi töötavaid veoautosid kasutada sõiduautodena.

Summad, mis võetakse autode ületoiemetamise eest laevaldel või praamidel, samuti sõidu eest üle sildade, tasub tellija.

Kauba transpordi-dokumentides, sõltumata veoste transportimise tasu arvestamisest, näidatakse ning kokkuvõtete tegemisel auto töö tulemustest arvestatakse transporditud veoste tegelikku kogust tonnides, veokaugust ja tonn-kilomeetrite hulka.

Ekspeditsioonioperatsioonide tariife rakendatakse kõikidel juhtudel, välja arvatud veod linnadevahelistel marsruutidel, samuti veod, mis on seotud kaupade tsentraliseeritud sisse- ja väljaveoga raudteejaamades, sadamates ning lennujaamades.

Ekspeditsioonioperatsioonid, mida teostavad autotranspordioperatsioonid, koosnevad: kaubasaatjate ja kaubasaajate poolt vormistatud kauba vastuvõtmisest ja väljaandmisest kauba transpordi-dokumentide ja muude saatedokumentide alusel, kaupade saatmisest ja valvest teel.

Peale- ja mahalaadimistööd ning kaupade kvaliteediline vastuvõtmine ei kuulu ekspeditsioonioperatsioonide hulka.

Ühe autoga mitme kategooria kauba veol ühele kliendile võetakse ekspeditsioonitasu II kategooria järgi, ekspeditori kaasavõtmisel aga IV kategooria järgi.

Tasu ekspeditsioonioperatsioonide täitmise eest arvestatakse protsentides veo maksumusest ja täiendavatele operatsioonidele kulunud aja tasust, välja arvatud auto seisuaaja trahvid.

Täidetud ekspeditsioonioperatsioonide maksumus näidatakse veoarvel eraldi reana ja tasutakse tellija poolt üheaegselt.

Tasu ekspedeerimise eest ei võeta, kui veoseid saadab kaubasaatja esindaja.

Laadimistööde ja laooperatsioonide tariifide rakendamine.

Autole kaupade pealelaadimine, kinnitamine, katmine ja sidumine teostatakse kaubasaatja jõudude ja vahenditega; mahalaadimine ja katete eemaldamine - kaubasaaja jõudude ja vahenditega.

Autotranspordiorganisatsioon võib kaubasaatja või -saajaga sõlmitud lepingu alusel võtta eelnimetatud tööde täitmise enda peale.

Peale- ja mahalaadimistööde ning laooperatsioonide tariife rakendatakse juhul, kui neid operatsioonide täidetakse autotranspordiorganisatsiooni jõudude ja vahenditega lepingu või tellimise alusel.

Kõikide kaupade (mida veetakse ja arvestatakse kauba transpordi-dokumentide järgi) peale- ja mahalaadimise eest võetakse tasu kehtestatud tariifide alusel tegelikult teostatud tonn-operatsioonide hulga eest. Sealjuures autole peale- või mahalaaditud kauba kaal peab vastama kauba transpordi-dokumentide järgi saadud kauba kaalule.

Tonn-operatsiooniks nimetatakse ühe tonni kauba peale- või mahalaadimist või ümberpaigutamist laosisestel töodel.

Laosisesteks töödeks loetakse kaupade ümberpaigutamist koos grupeerimisega ja kohalepanekuga 30 meetri ulatuses ühe ettevõtte territooriumil asuvas laoruumis.

Veoste peale- ja mahalaadimise eest, mille kaalu ei saa kindlaks määrata ja mida veetakse ajatariifi alusel töötavate autodega, samuti laadimismehhanismide teel viibimise aja eest peale- või mahalaadimiskohtadele ja tagasi ning nende mehhanismide ja laadijate seisuaaja eest, mis tekkis tellija süü tõttu, võetakse tasu ajatariifi järgi.

Laadimismehhanismi läbisõiduks kulutatud aja kindlaksmääramisel lähtutakse tema keskmisest tehnilisest liikumiskiirusest.

Mehhanismide kasutamise aeg või laadija tööaeg ümardatakse kuni 0,5 tunni täpsusega.

Autotranspordiorganisatsioonide poolt teostatakse peale- ja mahalaadimistöid siis, kui tellija kindlustab peale- ja mahalaadimisplatside korrasoleku ning nendele juurdesõiduteed, samuti mehhanismide valve oma territooriumil väljaspool tööaega.

Autotranspordiorganisatsioonid, kes täidavad laooperatsioone, kindlustavad kaupade hoiu ainult lühiajaliselt, tähtajaga mitte üle 15 päeva.

Tasu kaupade hoidmise eest võetakse mitte vähem kui ühe päeva eest ja mitte vähem kui ühe tonni eest.

13. Seisuaaja normid peale ja mahalaadimispunktides

Peale- ja mahalaadimistöde ajanormid peale- ja mahalaadimispunktides, sõltuvalt laadimisviisist ning auto kandejõust, kehtestatakse kogu auto kandejõu ulatuses järgnevalt:

(minutites)

Auto kandejõud	Mehhaniseeritud peale- ja mahalaadimise põhinormid		Lisaaeg mehhaniseerimata peale- ja mahalaadimisel
	lahtised kaubad	muud kaubad	
1	2	3	4
Pealelaadimispunktides:			
kuni 1,5 t kaasa arvatud	4	9	10
üle 1,5 kuni 2,5 t "	5	10	10
" 2,5 " 4,0 t "	6	12	12
" 4,0 " 7,0 t "	7	15	14
" 7,0 " 10,0 t "	8	20	17
" 10,0 " 15,0 t "	10	25	20
" 15,0 t	15	30	22

	1	2	3	4
--	---	---	---	---

Mahalaadimispunktides:
(välja arvarud isekallu-
tajad)

kuni 1,5 t kaasa arvatud	4	9	4
üle 1,5 kuni 2,5 t "	5	10	5
" 2,5 " 4,0 t "	6	12	6
" 4,0 " 7,0 t "	7	15	7
" 7,0 " 10,0 t "	8	20	8
" 10,0 " 15,0 t "	10	25	9
" 15,0 t	15	30	10

Mahalaadimispunktides ise-
kallutajatele:

kuni 6 t kaasa arvatud	4	6	-
üle 6 kuni 10 t "	6	8	-
üle 10 t	8	10	-

Mehhaniseerimata peale- ja mahalaadimistööde teostami-
sel määratakse kindlaks üldised ajanormid peale- ja mahalaadimistööde täitmiseks peale- ja mahalaadimispunktides põhinormi ja lisaaja summana. Seejuures põhinormi piires kulutatud aeg tasumisele ei kuulu, lisaaja eest võetakse tasu normide piires vastavalt ühtsetele veotariifidele.

Peale- ja mahalaadimispunktides furgoonautodele laadimistööde teostamisel suurendatakse ajanormi 20% võrra.

Peale- ja mahalaadimistööde ajanormid isekallutajatele, mis veavad puistkaupu erandtariifide alusel, on kehtestatud eraldi peale- ja mahalaadimisel, olenevalt autode kandejõust.

Autotsisternide seisuaja põhinormid sõltuvad autode kandejõust ja veoste liigist (vedelad veosed, sitked veosed ja assenisatsiooniveosed).

Universaalsete konteinerite mehhaniseeritud peale- või mahalaadimisel autolt kehtestatakse iga operatsiooni ajanormiks 7 minutit iga konteineri kohta.

Laaditud ja tühjade autokonteinerite ja pooljärelhaagete tagastamise ajanormid määratakse kindlaks kauba saajate ja autotranspordiorganisatsioonide vahelise lepinguga ühe kon-

teineri ja pooljärelhaake ringluse kestuse piires, kuid mitte üle ühe ööpäeva regulaarsetel linnadevahelistel vedudel ja mitte üle 4 tunni teistel vedudel.

Tsentraliseeritud vedudel on kaubasaatja kohustatud kaubasaajaid õigeaegselt informeerima igast eelseisvast veose saabumisest. Neil juhtudel, kui kaubasaaja ei ole informeeritud auto saabumise ajast, kannab kaubasaatja vastutust auto üle-normatiivse seisuaaja eest kaubasaaja juures 2 tunni jooksul.

Kaupade peale- ja mahalaadimise aja põhinormidesse on arvestatud aeg, mis on vajalik koorma kinni- või lahtisidumiseks, koorma katmiseks presendiga või presendi mahavõtmiseks, autode ja järelvankrite küljeluukide avamiseks või sulgemiseks, veekasti puhastamiseks ja muude operatsioonide täitmiseks, samuti dokumentide vormistamiseks.

Täiendavate operatsioonide teostamiseks on kehtestatud täiendavad ajanormid.

Auto etteandmisel kaupade peale- ja mahalaadimiseks mitme laosektsiooni või eraldi paiknevate lahoonete juurde lubatakse tellijatega arvelduste lihtsustamiseks kehtestada igal objektil auto peale- ja mahalaadimise ning lisaoperatsioonide teostamiseks keskmised seisuaegade kompleksnormid, lähtudes kehtestatud ajanormidest ja tegelikult teostatavatest operatsioonidest.

Kaubasaatjad ja -saajad, raudteejaamad, lennujaamad ja sadamad on kõikidel juhtudel kohustatud märkima kauba transpordi-dokumentides auto saabumise ja lahtumise aja kaupade peale- ja mahalaadimise punktides.

Auto saabumise ajaks pealelaadimisele loetakse teekonnalehe esitamise momenti autojuhi poolt pealelaadimispunktis ja auto saabumise ajaks mahalaadimisele - kauba transpordisaatelehe esitamise momenti autojuhi poolt mahalaadimispunktis.

Auto saabumise aja kohta pealelaadimisele tehakse kaubasaatja poolt märkus teekonnalehele.

Peale- ja mahalaadimine loetakse lõpetatuks pärast peale- ja mahalaaditud kaupade kohta kindlaksmääratud korra ko-

haselt vormistatud kauba transpordi-dokumentide kätteandmist juhile.

Auto läbisõidu aeg vāravast või kontrollpunktist pealelaadimiskohani ja tagasi arvestatakse auto peale- ja mahalaadimisel viibimise aja arvestusest maha, lähtudes auto tehnilisest kiirusest 10 km tunnis.

Pealelaadimisele varem saabunud auto seisuaaja alguseks loetakse poolte vahel veotellimisega kooskõlastatud aega.

14. Arvelduste kord

Arveldusi autotranspordiettevõtete ja -organisatsioonidega kaupade veo eest ning teisi makseid, mis on seotud nende vedudega, teostatakse kaubasaatjate, kaubasaajate ja teiste ettevõtete ning organisatsioonide kui tellijate poolt.

Tsentraliseeritud vedudel kõiki arveldusi autotranspordiettevõtete ja -organisatsioonidega vedude, ekspedeerimise ja teiste teenuste eest teostatakse tellijate poolt, kusjuures varustus-turustusorganisatsioonid, kaubasaatjad lülitavad kindlaksmääratud juhtudel nende tööde maksumuse kaubasaajale väljastatud toodangu arvetesse.

Arveldusi kaupade veo ja teiste teenuste eest autotranspordiettevõtete ja tellijate vahel teostatakse NSVL Riigipanga kehtivate juhendite alusel.

Lõpliku arvestuse aluseks veoste transportimise eest on kauba transpordi-dokumendid, arveldustel aja- või kilomeetrijärgse tariifi alusel - tellija allkiri ja tempel kinnitatud teekonnalehel.

15. Vastastikune materiaalne vastutus

Poolte vastastikune materiaalne vastutus vedude plaani ja transportimiseks vastu võetud ühekordse tellimise täitmata jätmise eest, autode etteandmata jätmise või hilineamise eest, linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel veotähtaega-

de rikkumise eest, samuti transportimiseks vastu võetud veose säilitamise eest määratakse kindlaks ühtsete veotariifide, nende rakendamise juhendiga ja autotranspordiettevõtete ning klientuuri västastikuse materiaalse vastutuse põhimäärusega vedude plaani täitmise ja veetavate kaupade säilumise eest.

Kaubasaatja ja autotranspordiettevõtte vabastatakse materiaalsest vastutusest veoplaani ja transportimiseks vastu võetud ühekordse tellimise täitmata jätmise eest, autode etteandmata jätmise või hilinemise eest ja veoste kohaletoimetamise tähtaegadest mittekinnipidamisel, kui see toimus:

- a) stiihilise loodusõnnetuse tagajärjel, mis põhjustas liikluse katkemise autoteedel;
- b) avarii tagajärjel ettevõtetes, mille tõttu ettevõtte või tsehi töö oli katkestatud vähemalt 3 ööpäeva;
- c) kehtestatud korra kohaselt autode liiklemise ajuti- se katkestamise või kitsendamise tõttu teedel.

Auto seisuaja eest üle kindlaksmääratud põhi- ja lisa- ajanormide peale- ja mahalaadimispunktides, samuti garaažis kaubasaatja (-saaja) süü tõttu, nõutakse trahvi vastuvaidle- matus korras iga seisuminuti eest: auto kandejõuga kuni 4 t kaasa arvatud - 2,5 kopikat, üle 4 t kuni 7 t kaasa arvatud - 3,5 kopikat, üle 7 t kuni 10 t kaasa arvatud - 5 kopikat ja üle 10 t - 10 kopikat.

Lepinguga kindlaks määratud kuu vedude mahu või veoks vastu võetud ühekordse tellimise mittetäitmise eest tasub süüdlane pool 20% trahvi esitamata veoste või tähtajaks täit- mata vedude maksumusest, lähtudes nende lepingulisest veokau- gusest.

Kui autotranspordiorganisatsioon ei eralda ajatariifi alusel töötavaid autosid lepingus või veotellimises näidatud hulgal, maksab autotranspordiorganisatsioon tellijale trahvi 20% eraldamata autode kasutamise maksumusest, lähtudes kasu- tamise või etteandmise ajast, mis on näidatud lepingus või veotellimises.

Kauba veol linnadevahelistel marsruutidel iga hilinetud ööpäeva eest, võrreldes kindlaks määratud tähtaegadega, mak-

sab selles süüdiollev autotranspordiorganisatsioon trahvi 6% ulatuses teostatud veomaksumuselt.

Tunni- või tükitöö alusel töötava auto hilinemisel esimesse laadimispunkti, võrreldes kooskõlastatud graafikuga või auto mitteetteandmisel maksab autotranspordiorganisatsioon tellijale trahvi 2,5 kopikat iga hilinemise minuti, kuid mitte rohkem kui 2 tunni eest.

Peale trahvi autode hilinemise ja mitteetteandmise eest võetakse trahvi ka veoplaani mittetäitmise eest.

Tunni- või tükitöö alusel töötava auto enneaegse lahkumise eest, võrreldes veotellimise või lepinguga kindlaksmääratud ajaga, maksab autotranspordiorganisatsioon tellijale trahvi 2,5 kopikat iga teostamata jäänud tööaja minuti eest.

Platvormautode seisuaaja lühendamise eest peale- ja mahalaadimispunktides, võrreldes kinnitatud ajanormidega, võimaldatakse hinnaalandust veotasu summalt 2,5 kopikat iga lühendatud seisuaaja minuti eest.

Hinnaalandust seisuaaja lühendamise eest ei võimaldata tsentraliseeritud vedude puhul linnadevahelistel kinnitatud marsruutidel ja seisuaaja lühendamise eest, mis saavutatakse autotranspordiorganisatsiooni poolt teostatud organisatsioonilis-tehniliste abinõude tulemusena.

Konteinerite kinnipidamisel üle kehtestatud ajanormide võetakse kaubasaajatelt trahvi 20 kopikat tunnis konteineri eest kandejõuga 5 t ja rohkem, 10 kopikat tunnis konteineri eest kandejõuga 2,5 t ja 5 kopikat tunnis konteineri eest kandejõuga alla 2,5 t.

Kaubasaatjalt ei võeta tasu auto seisuaaja eest kahe tunni jooksul juhul, kui auto hilineb kokkulepitud ajast üle 30 minuti. See soodustus kehtib ainult esimese reisi kohta.

Kui kaubasaatja esitab transportimiseks veose, mis ei ole ette nähtud veotellimises, või on määratud punkti, kuhu vedu pole ette nähtud, on autotranspordiorganisatsioonil õigus keelduda veo teostamisest, nõudes ühtlasi sisse veo maksu- mused mõlemas suunas.

Autotranspordiorganisatsioon kannab vastutust transportimiseks vastu võetud veoste säilumise eest kaalu, koguse või mahu järgi, mis määratakse kindlaks pealelaadimise ajal toimuva kaalumise, kohtade arvu ülelugemise või mõõtmise teel.

Kaupade transportimisel furgoonautodes, konteinerites või spetsiaaltaaras, mis on kaubasaatja poolt plommitud, kannab autotranspordiorganisatsioon vastutust veose kaalu ja mahu eest juhul, kui plommid on rikutud.

Autotranspordiorganisatsioon kannab vastutust veetavate kaupade kao või kvaliteedi alanemise eest, kui see toimus tema süü tõttu.

Enne kaupade laadimist autokonteineritesse on kaubasaatja kohustatud konteineri üle vaatama ja määrama kindlaks konteineri kõlblikkuse transporditava kauba veoks. Veoks mitte-kõlbliku konteineri puhul on tellija kohustatud sellest ära ütleva.

Autotranspordiorganisatsioon vabastatakse vastutusest kaupade purunemise, deformeerumise, väljavalgumise ja muu rikkemise puhul, kui see on tingitud mittekvaliteetsest tara-
rast või kauba halvast pakkimisest, mida kauba transportimiseks vastuvõtmisel väliselt ei märgatud.

Autokonteinerite kinnipidamise eest üle kehtestatud seisuaaja normi kaubasaatja (-saaja) süü tõttu, võetakse trahvi 10 kopikat iga tunni eest.

Trahvi arvestatakse peale- ja mahalaadimistööde seisuaaja piirnormide möödumise momendist kuni ajani, millal teatakse konteineri kohaletoitmetanud autotranspordiorganisatsioonile konteineri valmisolekust väljaveoks. Kui kaubasaaja (-saatja) teatas autotranspordiorganisatsioonile konteineri valmisolekust väljaveoks, kuid auto saabumisel konteineri järgi osutus, et konteiner ei ole veel veokorras, võetakse trahvi teatamise momendist auto väljumiseni kahekordses ulatuses.

Auto kinnipidamisel üle kindlaksmääratud ajanormi võetakse trahvi peale konteineri seisuaaja ka auto seisuaaja eest.

16. Transpordi töö organiseerimine kaubanduses

Kaupade vedamisel universaalse veokerega või tavalise veokastiga autodel tuleb kaupu ratsionaalselt laduda. Kaupu, mida niiskus võib kahjustada, ei tohi laadida vihma ega lumesaaju ajal. Kangaid, jalatseid, karusnahku, jahu ja tangaineid on parem vedada kinnistes furgoonautodes või presendi all.

Laadimisel asetatakse rasked ja kogukad kaubad veokasti põrandale, juhikabiini lähedale, kerged kaubad aga nende peale. Kaubad peab laadima tihedalt, et nad sõidu ajal ei liiguks.

Kaupadele, mis võivad saada vigastada hõõrdumisel üksteise või auto veokasti vastu, asetatakse ladumisel vahele pehmet materjali, nagu puulaaste, õlgi jm.

Aknaklaasikastid asetatakse serviti piki auto liikumissuunda ja seotakse kinni nii, et nad ei liiguks. Happepudelid asetatakse veokasti ühekihiliselt. Petrooleumi-, bensini- ja teiste kütteenete vaadid kaetakse kaitseks päikesekiirte eest presendi või mattidega. Soojadel päevadel niisutatakse kütteenete vaate katvaid matte veega.

Ringveo korral laaditakse kaubad autole mahalaadimisele vastupidises järjekorras, s.o. kaubad, mis laaditakse maha esimestena, laaditakse peale viimastena.

Kergete veoste puhul kasutatakse pikendatud veokerega või kõrgendatud äärtega veoautosid. Koorma kõrgus ei tohi seejuures olla üle 4 m, arvestades tee tasapinnast, ja laius mitte üle 2,75 m.

Pikamõõdulised kaubad ei tohi ulatuda üle veokasti rohkem kui 2 m.

Veoautodele ei ole lubatud üheaegselt laadida kaupu, mis avaldavad üksteisele kahjulikku mõju. Veosed kinnitatakse ja seotakse. Pärast seda on autojuht kohustatud sulgema veoauto poordid ja kontrollima sulgureid.

Autode tootlikkuse tõstmiseks on suur tähtsus peale- ja mahalaadimistööde aja lühendamisel. Veos peab olema õigeaegselt ärasaatmiseks ette valmistatud, dokumentaalselt vormistatud ja kontrollitud.

Juurdepääsuteed peale- ja mahalaadimispunktide ning väljakute juurde peavad kindlustama autode vaba juurdepääsu igale laadimiskohale.

Veoste saatjad ja saajad peavad hoolitsema selle eest, et neile kuuluvad peale- ja mahalaadimisplatsid oleksid varustatud vajalike mehhanismide, inventari, valgustuse, tulekaitseesemete ja laadijatega.

Suur tähtsus on üksikute transpordivahendite töö arvestuse õigel organiseerimisel.

Autode tööd arvestatakse teekonnalehe järgi. Teekonnaleht antakse autojuhile välja ühe päeva (vahetuse, reisi) kohta. Dispetšer (mehaanik) kannab teekonnalehele andmed automaandandi (-ettevõtte), auto, autojuhi, veose (veose nimetus, kohtade arv, kaal), marsruudi, auto garaažist väljasõidu aja, spidomeetri näidu ja kütteenete koguse kohta. Teekonnalehe tahaküljele märgib klient kohalesaabumise aja ja lahkumise aja, veose kaalu ja auto väljasõidu aja igasse üksikusse punkti ja läbisõidu kilomeetrites.

Teekonnalehe alusel arvutatakse välja veotasu, autojuhtide ja laadijate töötasu, samuti võetakse kokku töötulemused: tööaeg, veoste käive tonn-kilomeetrites ja tonnides, läbisõidetud kilometraaž, kandejõu kasutamise koefitsient, kütteenete kulu jt. näitajad.

Peale teekonnalehe kirjutatakse igale veosele välja transpordi-saateleht, millega arvestatakse veetud kaupade kogust.

Arvestusandmete alusel analüüsitakse autotranspordimaandandi (-ettevõtte) tööd eksploatatsiooniliste, tehniliste ja finantsiliste näitajate järgi.

N. V. Bogoli nlm.
Tartu Linna
Keskraamatukogu

S i s u k o r d

Eessõna	3
I Laoperatsioonid	4
1. Kaupade koguseline vastuvõtmine	4
2. Kaupade kvaliteediline vastuvõtmine	11
3. Kaupade väljastamine laost	19
II Transpordioperatsioonid	24
1. Kaupade veo kord. Tsentraliseeritud ja ringvedu	24
2. Raudteevedude planeerimine	27
3. Raudteevedude liigid ja kiirused	28
4. Raudteetranspordi tariifid	29
5. Raudtee ja klientuuri vastutus	31
6. Veoste saatmine raudteel	33
7. Veoste vastuvõtmine raudteel	36
8. Kaupade vedu veetranspordiga	43
9. Automajandid ja kaubanduses kasutatavad autotranspordi veovahendid	44
10. Autotranspordi kasutamise üldeeskirjad	45
11. Autotranspordi veotariifid	48
12. Tariifsete tasumäärade rakendamine autotranspordiga teostatavatel vedudel	56
13. Seisuaaja normid peale- ja mahalaadimispunktides	60
14. Arvelduste kord	63
15. Vastastikune materiaalne vastutus	63
16. Transpordi töö organiseerimine kaubanduses ...	67

Hind 13 kop.

A
31025

...2605030

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00260503 0